Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 4.
Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

955. Fasciculus Privilegiorum Jurium etc. totam terram Prussia concernentium. Scriptor J.C.H. 1692.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

ЛЬВІВСЬКА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ім. В. СТЕФАНИКА НАН УКРАЇНИ

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

ФОНД 4(Бав.)

ОПИС 1

ОД. ЗБ. 955

955

Bandtke Varsaviae
1807.

VIII L 25

562

Fasciculus Privilegiorum, Jurium, etc. Totam Terram Prussiae concernentium.

J. C. H. mppria
1692 [illegible]

Privilegium Culmense datum in Culm ao Dni 1251. Calendis Octobr.

Habetur in Jur. Municip. Terr. Prussia Pro. 1. p. m. 1.
Item inter Privilegia des Hertzogthumbs Preussen fol. 1.

Compositio inter Hartmannum de Grunenbach Magistrum Provincialem Prussiæ et Episcopum Culmensem ejusqz Capitulum. dat. in Niessaw octavo idus Maji. Ao. Dni M.CC.LX.

Compositio Cad de Balgeldo Fr. Theodori de Altenborg anno 1341. Feriâ 4. ante Dominicâ Palmarum.

Habetur in Informat. de Jure Terr. Pruss. adversus Telon. affectatû, in docum. lit. B.
Et ap. Schützium Lib. 3. Chron. ~~p. 94. b. m.~~ 104. b.

Pax et Concordia inter Vladislaum R. Polon. et Conradum de Jungingen Magist. Prussiæ ratione finium regundorum ao Dni 1404. Feriâ 5. pxâ ante Festum S. Trinitatis.

Habetur inter Privileg. Hertzogthumb Preussen. fol. 3.
Et ap. Joh. Herburtû in Statut. sub Tit. Prussia fol. 374.
Et Tom. 1. rer. Polon. fol. 187. Prilus. Stat. fol. 708.

Privilegium Pacis & Concordiae per Vladislaum Jagell. factae cum Paulo de Rusdorf Mag. Ordinis A^o 1436! Sabbatho in Vigilia Circumcisionis Domini in Brescie.

Extat in Privileg. Hertzogthumbs Preüssen. fol. 6.
Et ap. Herburt. in Statut. sub Tit. Prussia fol. 377.
Et Tom. 1. Rer. Polon. fol. 188. Statuta Prilus. fol. 710.
Meminit quoq. Schütz in Chron. Lib. 3. p. m. 127. b.

Literae Reversales D. Vladislai R. Polon. qb. promittit se Pacem perpetuam cum Magistro Ordinis servaturum. Sub Dato Brescie Sabbatho in Vigilia Circumcis. Domini A^o 1436.

Extat in Privileg. Hertzogthumbs Preüssen. fol. 13. b.

Confoederation oder Bund so Land und Stäte in Preüssen aufgerichtet und versiegelt haben zu Marienwerder Ao 1440. am Sontag nach Judica.

Extat ap. Schütz. Lib. 4. Chron. p. 140. p.m. 151.

Privilegium Imp. Friderici Pro Liga. Ao 1441.

Wir Friedrich von Gottes Gnaden Römischer König zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, Hertzog zu Österreich, zu Steyer, zu Karndten u. zu Crayn, Graff zu Tyroll etc. Bekennen, Sindemahl etc.

Extat ap. Schütz Lib. 4 Chron. fol. 164. b. p.m. 177.

mens. febr.

Privilegium Terrarum Prussiæ a D. Casimiro Polon. Rege earum Incolis, cum excusso Cruciferorum jugo in suâ eens potestate et spontaneã deditionem fecissent concessum Cracoviæ feriâ 4tâ Cinerum Anno Dñi 1454.

Extat in Jure Municip. priv. 2. pag. 10. Dī et Privileg. Incorporat.
Item inter Privilegia Hertzogthumbs Preüssen. fol. 14.
Statuta Prilussy fol. 751.

Reciproca Sponsio, quam in D. Casimiri Regis Poloniæ Verba, Ordines Terrarum Prussiæ pro temporum illorum conditione fecerunt. Actum et datum in Thorun. feriâ 2. pxa post Dominicã Ramis Palmarum, Anno Dñi 1454.

Extat in Jure Munic. Terr. Pruss. privil. 3. pag. 20.
Item inter Privilegia Hertzogthumbs Preüssen fol. 16. 6.
Item in Jure Provinc. Terrarum Majorumq Civitatum Prussiæ Karnkowii. priv. 1.

Privilegium D. Casimiri R. de Feudis Extraneo non conferendis. 1454.
Extat in Jure Municip. T. Pr. priv. 4. p. 31.
Et inter Privilegia Hertzogthumb Preüßen. fol. 18. b.

Samländisch Privilegium der Alten Stadt Königsberg und Löbenicht gegeben vom Hofmeister Erlichshausen. Dom. Quasimodogeniti. ao 1455.
Habetur inter Privileg. Hertzogthumb Preüßen. fol. 19.

Conditiones Pacis perpetuae inter Casimirum R. Polon. et Cunradum de Erlichshausen Magistrū Ordinis Fratrem factae in Thorn die Solis 19. Octobr. ao Dni 1466.
Extat inter Privileg. Hertzogthumb Preüßen. fol. 20.
Et Tom. 1. Rer. Polon. fol. 197. Statuta Prilusii fol. 724.

Samländisch Privilegium quod deficientib. Masculis die elteste Tochter in den Gütern soll bleiben etc. datum à Magistro Ordinis Frali Henrico von Rüßenberg Königsberg am Mittwoch nach Laetare ao 1476.
Habetur inter Privileg. Hertzogthumb Preüßen. fol. 27. b.

Privilegium D. Casimiri R. quo oia jura p oes Terras Prussiæ abrogantur et unum jus Culmense in oium reliquorum locum sufficitur, etc. Datū Marienburg. feriâ 6tâ prâ post Festū S. Jacobi Apostoli Ao. Dni 1476.

Extat in Jure Municip. Terr. Pruss. priv. 5. pag. 33.

Confirmatio D. Casimiri R. Privilegiorum, Libertatū et corū oiun q die et ab antiquo Ordines Terrarū Prussiæ habuerunt. Dat. Crocziæ ao 1477.

Est in Jure Municip. T. Pr. priv. 6. p. 34.

Et inter Privileg. Hertz. Preuß. fol. 28.

Vertrag des Hoffmeisters u. Ordens mit der Landschafft weg. d. Magdeburgischen Lehngütter zu beyden Ländern. Königsberg d. vincula Petri, ao 1487.

Est inter Privileg. des Hertzogth. Preuß. fol. 28.

Confirmatio D. Joh. Alberti R. Pol. oium jurium et Privilegiorū Terrarū Prussiæ. Thorunii Sabbatho in Vigilia S. Andreæ Apli, ao 1494.

Extat in Jure Municip. Terr. Pr. priv. 7. pag. 37.

Et inter Privileg. Hertzogthumb Preüssen. fol. 30.

Rescriptum D. R. Casimiri de Libertate Mercatorum Prussiæ in Civitate Caunensi de Ao 1441. confirmatum à D. Alexandro R. Polon. ao 1505. in festo S. Trinitatis.

Alexander D. Gr. R. Polon. M. D. Lith. Russiæ, Prussiæ, Samogitiæq; Dnus et Hæres etc. Significamus tenore præsentium, qb. expedit universis, quomodo Nobilis et spectabilis Matthias Zimermann Burggrabius, Proconsul ac Petrus Mellin Consul Civitatis nostræ Gedan. coram Nobis personaliter constituti, exhibuerunt Literas Serenissimi Principis olim Dni Casimiri R. Poloniæ, Genitoris et Prædecessoris Nostri Charissimi sigillo Magni Ducatus Lithuaniæ subimpresso obsignatas, petentes eas per Nos innovari et confirmari, quarum tenor est talis.

Casimirus D. Gr. M. Dux Lithuaniæ Russiæq; etc. Nobilibus, Prudentib. ac Providis, Capitaneo, Advocato, Consulib. nec non Civibus Cownen. fidelibus nostris dilectis gratiam et omne bonum. - Nobiles, Providi ac Prudentes nostri fideles dilecti, coram Nobis comparuit communis Mercator de Prussiâ, qui vobiscum in Curiis Vestris, quas ipse à Vobis conducit, residere consuevit; Nobisq; coram exposuit et conquestus est quomodo ipsi per Vos Novis Institutionib. frequenter molestaretur, ac in antiquâ Consuetudine, quâ ipse temporibus Ducis Vitoldi fruebatur, non conservaretur, Nobisq; diligenter supplicavit, sibi faveri dignaremur, ut ipse proinde, secundum istam Consuetudinem conservari possit: Quod fecimus et volumus præfatum Negotiatorem in illâ Libertate et Consuetudine, qb. antea in Cowno emendo et vendendo temporibus præfati Ducis Vitoldi usus est, teneri. Attamen illud quod suis Literis et Inscriptioni Civitati Cownen. datis non eet contrarium. At ipse emere et vendere potest secundum antiquam Consuetudinem et præcipuè Victualia in foro, Vaccas, Porcos, Hædos, avenam, foenum pro suâ Necessitate solum; Tamen ille, qui per se Curiam

conduxerit

conduxerit, in quâ proprias expensas habere poterit, panem pinsere, non tamen Medo=
nem braxare debet. Et si qs extraneus Negotiator advenerit, q Curiam sibi non
conduxisset, et cum alio velit jacere in Hospitio, q conductam Curiam haberet, idem
hujusmodi Libertatem habere non debet, sed talis cum Cive stare ac sumtus agere de=
bebit, prout illud aliis in Civitatib. Consvetudo est, q jure Magdeburgen. utuntur;
Ergo seriose vobis mandamus ut pfatum Negotiatorem in Veteri Consvetudine,
quam ipse temporib. praefati Dni Ducis Vitoldi habuit pmittatur ac teneatur. Datum Vilnae die Dominicâ post Agnetis Ao Dni 1441. Ad relaõem Dnor Vilnen. & Proced. Palatinor. Palatinorũ.

Nos itaq petitionib. ipsorũ gratiose annuentes pinsertas Literas duximus
innovandas, approbandas et confirmandas, approbamusq innovamus et confir=
mamus p psentes decernentes eas robur õi loco et tempore obtinere, firmitate
harum, quibus Sigillum nrum psentib. subappensum Testimonio Literarum.
Datum in Conventione Grali Radomien die dominico festi S. Trinitatis.
Anno Dni Millesimo, quingentesimo quinto, Regni vero nostri quarto.

Privilegium Capituli Varmiensis super Electione Episcopi Varmiens. et gratitudine Personæ eligendæ, et quod ex electis Rex nominare non debeat nisi verum Terrarũ Prussiæ indigenam. Aõ 1512.

Extat in jure Municip. Ter. Pruss. priv. 8. pag. 40.

Cautio D. Sigismundi Regis in Personâ Joh. Balinsky, quod posthac non nisi Terrarũ Prussiæ Indigena et Vernaculæ Linguæ peritus, in ipsarũ Terrarum Consilium recipi et admitti debeat. Data Brzescie, die B. Andreæ Apostoli aõ 1519.

Extat in jure Municip. Terr. Pruss. privil. 9. p. 46.

Confirmatio D. Sigismundi R. oium Privilegiorum & Libertatum, quas D. ejus Genitor Casimirus Rex Terris Prussiæ concesserat. Thorunii feria 6tâ pxa ante Dom. Jubilate, Aõ 1521.

Est in jure Municip. Terr. Pruss. priv. 10. pag. 47.

Et inter Privileg. Hertzogthumb Preüssen fol. 31

Pax perpetua inter Sigismundum I. Regem et Regnum Pol. et Magistrum Prussiæ Albertum ejusq. Ordinem confecta Cracoviæ Sabbatho in Vigilia Palmarum, Aõ Dñi 1525.

Habetur inter Privilegia Hertzogthumb Preüssen. fol. 32. b.

Et in Tom. I. Rer. Polon. Pistorii fol. 224. et seqq. Prilus. Statut. fol. 762.

Adde Schütz Lib. 10. Chron. Pruss. pag. 495.

Approbatio Pacis perpetuæ ab Ordinibus Ducatus Prussiæ per eorum Oratores facta Cracoviæ, Dom. Palmar. aõ Dñi 1525.

Habetur inter Privilegia Hertzogthumb Preüssen. fol. 37.

Versio Germanica e ap. Schütz Lib. 10. Chron. Pruss. fol. 497. b.

Dat Crackowsche Privilegium so Marggraffe Albrecht Land und Städten gegeben, Sie bey Ihren Privilegien zu erhalten, de dato 11. Aprilis ao. 1525.

Est inter Privileg. Hertzogthumb Preüssen. p. 156. b

Et ap. Schütz Lib. 10. Chron. Pruss. pag. ~~XI~~ 501.

Vernewrung aller Privilegiorum des Hertzogs zu Preussen von König Sigismundo verneuert; Marienburg Sabbatho pxo ante Festum S. Trinitatis Anno 1526.
inter Privilegia Hertzogthumb Preussen fol. 38. latinè

Constitutiones Militarem et Civilem Ordinem totamq Prussiam concernentes Sigismundi Regis de dato in Civitate Gedan. feria 3tiâ pxâ post Festum Divisionis Beatorũ Apostolorum, Anno Dni 1526.
Extant Tom. 1. rer. Polon. Pistorii. fol. 234. et Statut. Prilus. fol. 778.

Renovatio Pacis et Concordiae perpetuae inter Sigismundũ R. Pol. Ejusdemq S. Mtis Filium Sigismundum Augustum, et Albertum Marchion. Brandeburg. Prussiaeqz Ducem facta Vilnae 21. Junii. Aõ 1529.
Est inter Privilegia Hertzogthumb Preussen. pag. 40. b.

Literae Sigismundi R. quibs Ordinibus Terrarũ Prussiae, q vigore Privilegii ad Electionem Filii vocati non fuerunt, posteà tn. Electionem ratam habuerunt, cavet, quod ea praeteritio illis fraudi ẽe non debeat. Et specialiter obligat Sigismundũ Augustũ Filium, ut Annum 15. egressus, pro more Antecessorũ, juret se Privilegia etc.
Cracoviae feriã 6tã ante Dñin. Judica Aõ. 1530.
Extant in Jur. Municip. Terr. Prussiae. priv. 11. pag. n.

De Mercibus adverso flumine Thorunium non praetervehendis etc. Edictum Sigismundi I. Datum Petricoviae Sabbatho post Festū S. Dorotheae. 1533.

Sigismundus Rex, etc.

Significamus tenore praesentium qb. expedit Universis, qa Nos intelligentes q plerique Subditi Nri in Civitatem nram Gedan. per flumen Vistulae, frumenta sua ac ligna, trabes, tabulas et res alias Navigiis deducentes, illic in praedictā Civitate Gedan. Aleca aliosque pisces salitos tum etiam pannos, et caeteras res et merces in magnâ illarū quantitate Navibus suis imponere, cum eisque adverso flumine Vistulae praedicto in Domos suas navigare, praeteritā Civitate Nrā Thorun. et ejus Emporio, jam usu recipiant, Nolentesque Nos Emporium ipsum Civitatis Nrae Thorun. jam aliogn pro magnâ parte desolatae, in diesque decrescentis p hoc fraudari, de Consilio et Voto unanimi Consiliariorū Nostrorū, in hoc praesenti Regni Nri Conventu Grali Nobiscum congregatorum statuendum, decernendum ac inhibendum duximus, et harum serie Literarū, statuimus, decernimus ac inhibemus, ut nullus Subditorū Nrorum cujuscunque Dignitatis, Status ac Ordinis existat, Aleca, aliorumque generum pisces salitos, nec non pannos et merces, et res alias cujuslibet generis, in majori quantitate, quam postulet, propria et domestica ipsius Necessitas scaphis, Navibus seu Naviculis suis Gedani imponere et adverso flumine Vistulae praeter Emporium Civitatis Nrae Thorun. deducere audeat, sub Amissione et privatione earundem rerum et mercium Fisco Nro applicandarum. In cujus rei Testimoniū Sigillum Nrū praesentibus est appensum. Datum in Conventu Grali Petricoviae Sabbatho post Festum S. Dorotheae Virginis Aō Dni 1533. Regni Nri anno 27.

Literæ D. Sigismundi Regis qbs post præstitum jusjurandum Filii, solenniter iterum cavet Universis Subditis, ejus Majestati Neminem parere deberi, nec Imperio obnoxios fore, nisi prius dicta jura, Privilegia et Libertates, diplomate suo confirmaverit, et juxtà ejus tenorem in executionem posuerit. Datæ Cracoviæ 6. Febr. Aõ Dni 1537.

Extat in Jure Municipali Terr. Pruss. privil. 12. pag. 54.

Literæ Sigismundi Augusti Regis, qbus se debitum jusjurandum præstitisse, et ita Ser^mi Parentis pro se datam fidem liberâsse significat et solenniter cavet, quod post Obitum Patris Nemo Subditorum parere debeat, nisi prius ipsis dicta jura et Privilegia tam publica quam privata et quasvis literas, libertates et Immunitates à Majoribus suis donatas, et à Ser^mo Parente adhuc donandas et constituendas, literis suis confirmaverit et juxtà Continentiam et tenores earundem in debita executione posuerit. Datæ Cracoviæ 6. Febr. Aõ 1537.

Est in jure Municipali Terr. Pruss. pag. 80. num. 18.

Formula Juramenti præstiti à Sigismundo Augusto Cracoviæ 4. Febru. Aõ 1537.

Est illa, quæ ap. Herburt. in Statut. Regni Polon. pag. 245.

Transactio inter Nobilitat. Pr. et Civitates minores, facta Aõ 1537. nb. Dn. Akol. synd.

Constitutiones Terrarum Prussiæ in Publicis Comitiis Thorunii conciliatæ, et D. Sigismundi Regis autoritate pro commodo publico confirmatæ, Cracoviæ feria quartâ post festum beatissimæ Virginis Nativitatis Mariæ sextâ, Anno ejusdem partus 1538.

NOTA. Constitutiones Terrarū Prussiæ aõ 1526 Gedani difficili planè tempore in favorem quidem Nobilitatis, odium v. et oppressionem Civitatum conceptæ, post plurimas inter partes subsequentibus Annis agitatas controversias tandem in publico Conventu harum Terrarum Thorunii aõ 1537. celebrato, interveniente Autoritate S. R. Mtis per Regios Commissarios conciliatæ, purgatæ et unanimi Ordinum Consensu concordatæ fuerunt. Quas S. R. Mtas sequenti Anno 1538. Cracoviæ Autoritate Regiâ confirmavit. Harum tenor est talis.

Nos Prælati, Palatini, Castellani, Succamerarii, Civitatumq. Internuncii Terrarum Prussiæ Consiliarii, Significamus quibus expedit Universis, quod Nr Serms Princeps et Dnus Dnus Sigismundus D. G. R. Pol. Magn. D. Lithu. Russiæ, Prussiæ, et Masoviæ, etc. Dnus, et Hæres, Dn. N. cl. certas Constitutiones in favorem Communis Nobilitatis Terrarum suarum Prussiæ feriâ tertiâ post festum divisionis Apostolorum Sanctorum Aõ Dni 1526. Gedani concessisset, occasione quarum posteà inter eandem Nobilitatem et Majores Civitates Consiliarios suos, eo quod sine eorum Consensu, in ipsorum præjudicium editæ essent, dissidium et acris Contentio oborta fuisset. Unde S. R. Mtas eandem aliquoties Consiliariis harum terrarum componere commisisset, et quod tentatum non successit, et sic ad Mtem R. revoluta. Atq. ~~ppa~~ ad easdem, et alias dissensiones inter prædictas partes et alios Ordines et subditos dictarum Terrarum componendas R. Mtas Illustrem ac Magnificos Dnos Lucam de Gorka Posnan.

Jannissium

Janussium de Lyatbalice Jnovladislav. Palatinos, et Petrum de Szluczewa Castellanum Lanciciin. in has Oras Prussiæ in Conventu Publicum Thorun. ad diem S. Stanislao sacrum, celebratum, Commissarios misisset, Nos confisi Partes contendentes nrã diligentiã & persvasione in mutuam gratiam convenientibus mediis induci posse, ut nominatos duos Commissarios, his molestis Actionibus eximeremus de ipsorum Consilio et Assensu postulantib. etiam ad id ipsis partibus dissensiones illas prope oes in nro speciali Consessu, amicã compositione, accedente earundem partium consensu, discussimus, ac p moderationem et immutationem Articulorum Constitutionum prædictarum, et in his quæ noviæ in quæstionem venerant, bonis rationibus, ut inferius notatur DEO Adjutore transegimus et decidimus. Contextus a. Constitutionum hujusmodi S. R. Mti pro earum innovatione impetranda offerendarum cum Proœmio suo hic subjicitur, mutatis quæ de omnium Consensu mutanda videbantur.

Sigismundus DEI gratiâ etc.

Habentur in Jure Municip. Terr. Pruss. pag. 57. Privil. 13.
Et in Jure Provinc. Terrar. Major. Civitatũ Prussiæ Karnkowii. p. m...
Seorsim quoq; sunt editæ Dantisci cum Versione Germanicâ Aõ 1595.

Supra scripta omnia per Nos Consiliarios Terrarũ Prussiæ inter partes prædictas et alias pro publicâ Terrarum Utilitate transacta, ordinata et discussa, S. R. Mti Dño Nro Cl. offerenda censuimq, humillime petentes, ut illorum benignâ habitâ ratione, eaq; de utriusq; status Terrarum Prussiæ consensu, pro comuni bono Reipubl. Prutenæ immutata et instituta sunt, Sacra ejus Mtas gratiose confirmare eisq; robur perpetuæ firmitatis apponere dignetur, Eidem pro Illorũ

omni

oium fide, Sigillum dictarum Terrarum Prussiæ apponi fecimus. Actum et datum in publico Conventu Torun. ad festum S. Stanislai celebrato. Sabbatho in Vigilia Pentecostes die v. 19. Mens. Maj. Ao Dni 1537.

Privilegium D. Sigismundi Regis de instantiis (quas vocant) in judiciis Terrarum Prussiæ observandis. Datum Cracoviæ feriâ 4tâ in Vigilia S. Matthæi Apostoli et Evangelistæ, ao 1542.
Extat in Jure Municipali Ter. Pr. pag. ~~64~~ Priv. 14.

Legatio D. Sigismundi Regis ad Ordines Terrarũ Prussiæ, quâ perspicuum est, eosdem Ordines, licet unum sint cum Regno Corpus, diversa tamen habere jura, et ad auxilia contrà quosvis Hostium impetus ferenda non esse astrictos; Regiam quoq; Mtem Juribus Terrarũ Prussiæ nihil detractum cupere, Anno Dni 1547.
In Jure Municipal. Terr. Pruss. pag. 68. num. 15.

Ad D. Sigismundum R. Ordinum Terrarum Prussiæ missa Legatio, quâ petierunt, ut Privilegiorum Literas, progenitorum fide, Virtute et sanguine partas et ab ipsis fide et conscientiâ non pejore hactenùs possessas ratas inviolatasq; conservaret, Terrarum tum temporis Præside Rmo. Dno Tidemanno Gisio Episc. Varmien. Anno Dni 1548.

Est in jure Municip. Terr. Prussiæ. pag. 73. num. 16.

Supplicatio Eorundem Legatorum oblata R. Mti die 23. Januar.

In Jure Munic. Terr. Pruss. pag. 77. num. 17.

Declaratio Juramenti D. Sigismundi Augusti Regis, Regno Poloniæ præstiti, illud ad Terras quoq; Prussiæ ptinere, illasq; cum suis Subditis in illo ẽe comprehensas. Piotrocoviæ. aõ 1549. pridie Epiphaniæ Dni.

In Jure Munic. Terr. Pruss. p. 83. num. 19.

Privil. minorum Civitatum in puncto liberæ braxationis contrà cerevisiarum decoctionem in bonis Nobilium. fer. 6. post fest. Conceptionis Mariæ 1556. Varsaviæ. vid. inf. pag. 25.

Responsum S. R. Mtis Sigismundi Augusti datum Consiliariis Terrarum Prussiæ in Conventu Petricoviens. Anno 1563. 18. Februarii.

Sigismundus Augustus D. G. R. Pol. M. D. Lithu. Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, etc. Dnus et Hæres. Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest Universis et singulis harum Notitiam habituris, in eo præsenti grali Regni Nri Conventu Petricoviensi hoc responsum à Nobis datum eē Consiliariis Terrarum Nostrarum Prussiæ in ea q sequuntur verba. – Ex iis q sæpè ~~Dnis~~ Vris, noie S. R. Mtis dicta ac nuntiata sunt, intelligere Dn. Vræ potuerunt, neq, ea Comitia q aguntur ideò indicta, neq, ~~Dnos~~ Vras idcirco ad illa p R. Mtem accersitas eē, ut Juris, aut Libertatis, aut Privilegioru, aut Immunitatum legitimarum suarum Jacturam ullam facerent. Semper n. is ejusmodi anim, et abfuit et p Dei gratiam aberit à Sacratissâ ej. Mte, ut eas res, quarum potissimum conservandarum causa, hoc Impium delatum eē ad Se intelligit, velit eē ullâ ex parte imminutas: Sed eâ potiū de caâ Conventum hunc Regni indictum, ad eumq, oēs oium Terrarum Ordines, publico Edicto Mtis Ejus Sermæ accitos eē, ut q à ~~lege~~ pscripto deflexerunt, graviè contra publicam oium Libertatem sensim in Republ. introducta st, sive temporum inclinatione, sive hoium quorundam studiis et cupiditatib depravatis, ea horum Comitiorum Decreto abrogarentur, et è Republ. exstirpentur. Hoc ita eē cum ~~Dn~~ dominationibus Vris ex eâ Legatione S.ae R.ae Mtis quam ad illas Graudentum pxo Septembr miserat, tum oibs in universum hominibus, q Impio Mtis Illius Sermæ continentur, ex Universalibus p oia territoria dimissis ac publicatis.

ac publicatis Literis copiosissimè constare multo antè potuit. Hoc deniq; Responsionib9 Magfci Dni Regni Cancellarii, ac Secretarii Majoris, q Sermae Illi9 Mtis Nomine ad Dnn. Vras sunt factæ, mentib9 Dnn. Vstrar impressum ee ac infixum debuit. Quod cum ita sit, non potest sanè æquo aio ferre Mtas ejus ~~Sacra~~ sacratissima, exortas ee Dn. Vras, q rem tam aptam, et publicis etiam tum Legationibus, tum Literis, tum Responsionibus deniq; consignatã, secus quam ipsa habeat, interpretari non vereantur, ~~Regiã~~ Illius Mtem ejusmodi suspicione onerare non dubitent, quasi ea Dnn. Vrar. jura atq; Libertates per summam potentiam et causam inauditam infringere ac labefactare conaretur, quod qdem adhuc fuit à Mte Illi9 alienissimum. Nam eo qdem Responso, quod nuper Dn. Ciuib. Vris, Mtis ejus Sermae nomine datum est, et quo se tantoperè perculsas ee et consternatas Dn. Vrae q se ferunt, non hoc agit9, quod sibi quosdam ~~persuasisse~~ Regia Illi9 Mtas magnopere demiratur, ut jura & Libertates, sive statibus et Ordinib9, sive Collegiis, sive Civitatibus Prussiæ publicè concessæ olim, et legitimè attributæ, in discrimen ullum veniant, q sanè oia Regia Illius Mtas se esse sarta et tecta conservaturam, nunc etiam firmissimè pollicetur: Neq; id etiam agitur, ut Legum qb9 hacten9 subjectæ sunt Terræ Prussiæ, earum hoc tempore fiat ulla Commutatio ejusmodi, ~~ut hoies illi~~ alienis gatgorgs Legib9 vivere adigantur, sed agitur duntaxat; ~~Primum~~ ut ~~Dn. Vrae~~, q Impio quoq; et ditione Illi9 Mtis continentur, in Senatum Illi9 Mtis de comunib9 rebus et ad universorum salutem pertinentibus consultaturæ veniant, rogatæq; de iis sententiam dicant. Deinde ut fructus qdam et commoda Fisci Mtis ejus, et patrimonia Reipubl. ad paucos et privatos hoies redacta, ad pristinam suam integritatem jure optimo restitui possint. Hoc si Dn. Vrae congrerentur, aut si eo Libertates suas offendi existimant, valdè profectò non modò à Mtis Illi9 Regiæ opinione

opinione, sed etiam à Libertate et dignitate Terrarum suarum dissentiunt. Id enim id facere Regia Mtas optimâ ratione, et ex usu ac Necessitate Reipubl. intelligit; Quod Respubl. nisi communibus Consiliis administretur, publica esse, et communis non potest. Praeterea a. ad Dignitatem et existimationem Terrarum Illarum pertinere existimat, ô deesse in hoc Comuni Regni sui Consilio amplissimo Prussos homines, qui ad latus Mtis ipsius assideant, et de rebus communibus suo loco Sententiam dicant. Quod eadem dum Dn. Vrae pertinaciùs à se removent, ô satis, ut levissimè Mtas ejus arbitratur sua ipsorum bona nosse, suumque ipsorum Decus intelligere videntur, praesertim cum res quoque ipsa, cujus potissimum gratiâ Vrae Dun. in Consilium hoc advocantur, usque adeò rebus communibus necessaria existat, ut ejus potissimum causâ, Comitia haec et instituta sint ab Initio, et ad hoc usque tempus, cum summo tam privatarum, quam publicarum rerum incomodo protracta. Agitur n. ut dictum est (et quia dissimulari à multis videtur, saepius dici necesse est) ut publicum Reipubl. Aerarium vehementer exinanitum ac exhaustum, pristinas possessiones ac commoda sua recuperet, sine quibus nec dignitatem suam R. haec Mtas tueri, nec Munus ac Officium suum explere potest. Quamobrem cùm neque iniqua ulla, neque privata Terrarum Prussiae res agatur, sed una omnium aequissima, et omnibus Mtis hujus Regiis provinciis, comunissima, non debent Dn. Vrae aut deprecari, quominus agatur, aut postulare, ut de eâ secum privatim, sive coràm, sive per Nuntios à Regiâ ipsius Mte tractetur, quin potiùs omissis praetextationibus supervacaneis, et cùm suâ ipsorum, tum R. hujus Mtis personâ minus dignis, alienis denique à re ipsâ et temporis hujus conditione, debent Dn. Vrae, eòque Illas ipsius Regia Mtas iterùm atque iterùm hortatur pro officio et authoritate suâ Regiâ, loca in Senatu Illius Mtis capere, deque rebus publicis et communibus sententias dicere;

De privatis

De Privatis si quae erunt, q̃ illarum Terrarum propria eē videbuntur privatim Dn. vestras Mtas Illis convocari jubebit, deq; iis rebus sententias illarum, cum opus erit, de more ꝑquiret. Quodsi Dn. Vrae Mtis Illis R. admonitionibus locum dare noluerint, testatum facit Sua R. Mtas, si qd adversi, quod procul absit, evenerit, id non suâ, s. eorum potius culpâ eventurum, q privatis suis Cupiditatibus indulgentes, Consilia Mtis hujus pro salute Reipubl. et Provinciae Illis inita ac suscepta disturbare ō verentur, oiaq; agere ō dubitant, quo minus ea, q̃ ꝑ Mtem Ejus ad Salutem Reipubl. coepta, ac incboata sunt, exitum suum consequantur. Sibi n. R. Illis Mtas optime ē conscia, nulli sui privati compendii, s. publicae omnium salutis et incolumitatis caâ oia agere, ad eumq; unū scopum oia Consilia actaq; sua referre, ut Respubl. partesq; ejus singulae, fidei Mtis Illis concreditae salvae et incolumes, Otium ac tranquillitatem, cum summâ quâ fieri potest dignitate, perpetuò tueantur. Atq; ut intelligant Dn. Vrae, quantum id ad fidem et Officia eorum ꝑtineat, recitabuntur Illis Literae, qbus Majores Dn. Vrar, et oes Ordines Terrarum Prussiae astringunt fidem et subjectionem suam Regibus Poloniae, Terrasq; Prussiae tanquam legitimum Membrum Regni Poloniae, quod erat ad tempus à Corpore Regni avulsum, et à Cruciferis usurpatum, ad gremium Corporis sui gravissimis Causis adductum, redire seq; cum illo perpetuo ac indissolubili Vinculo conjungere, ac inviscerare ꝑfitentur. Ex quo perspicuum eē potest ō modò Reges Pol. eē communes Terris Prussiae cum reliqs Terris Regni Pol. sed et Thesaurum communem et dignitatem, ac commoda Regni communia, et jura propemodū comunia, salvis tn. juribus Terrarum ꝑmanentibus, q̃ etiam salva, integra, et nullâ ex parte imminuta Mtas ejus eē vult: Id quod Dn. Vrae facilius ex Ipsis Literis intelligent. In quorum oium fidem et testimonium Sigillum Nostrum

praesentibus

praesentibus appressum est. Datum Petricoviae in Conventu Regni Generali, die 18. Februarii Anno Domini M. D. LXIII, Regni vero Nri Ao XXXIV.

Johannes Ociesky R. P.
Cancellarius subscripsit

Relatio Magnifici Johannis de Ociessino R. P. Cancellarii Crac. Gratis, Ossiec. Zawr. Sandomir. Olstin. Capitanei. 7.

Constitutiones Elbingen. ao 1568. tandem in Conventu Lublinensi Ao 1569. approbatae.

Extant in Jure Provinc. Terrarum Majorumque Civitatum Prussiae, Karnkowii. p.

Transaction der Churfürsten zu Brandenburg. und d. Churf. Gnaden Söhne erlangten Belehnung von Königl. Mayt zu Polen über das Fürstenthumb Preussen. Gegeben zu Petrikau auf dem allgemeinen Reichstage am Freytage nach dem Sonntage Invocavit in der Fasten ist gewesen der 4te Monatstag Martii, Ao. 1563. dn. Cf.

Privilegium Minorum Civitatum Prussiæ concessum à Sigismundo Augusto, Aõ 1556.

Sigismundus Augustus etc. Significamus tenore præsentium, quorum interest Universis, quod cum Civitates minores Terrarum nrar. Prussiæ, per Nuntios suos in præsentem gralem Regni Conventionem missos, graviter Nobis questi erint, oem Victus rationem præreptam sibi ee à Nobilitate Terrarũ nrar. Prussiæ, ac subditis eorundem aliisq; incolis atq; villaniis Negotiationibus et Mercaturis, coctioneq; Cerevisiarum contra Publicas Terrarum illarum Constitutiones et transactiones, unanimi solennique consensu tam Nuntiorum ipsius Nobilitatis, quam Civitatum minorum in Comitiis gralib. Terrarũ Prussiæ firmatas, nisiq; gratiâ et clementiâ nrâ Regiâ tempestivè succursum eis fuerit, ad extremam Inopiam et desolationem propediem redacturas ee, supplicassentq; Nobis Terrarum Prussiæ per Literas Consiliarii, vellemq; certum modum invenire, statuereq;, quo eo Noie memoratarum Terrarum Prussiæ Constitutiones et Transactiones debitæ executioni mandarentur. Proinde cum libenter justis Subditorum nror. precibus annuere soleamus, simulq; perpendentes frustrà Leges publicas fieri, si executioni mandatæ non fuerint, volentesq; ut ea ipsa executio suum sortiatur effectum, autoritate Nrâ Regia facimus potestatem Civibus minorum Civitatum, sive per se, sive per plenipotentes et mandatarios suos, frumenta, aliasq; res, per Nobiles aut eorum Subditos aliosq; quosvis incolas et Villanos earundem Terrarũ contrà supius recensitas Constitutiones et transactiones emtas l. venditas, tam terrâ ductas, quam fluviis defluitatas arrestandi atq; loci Capitaneo, in cujus Capitaneatu arestati fuerint, deferendi,

exceptis

exceptis frumentis Nobilitatis proprii laboris, non tamen eis, quae à Subditis suis coëmerint; Cui quidem Capitaneus sub mulctâ qngentorum florenorum pecuniae polonicalium
rum p 30. grossos computatorum fisco nostro irremissibiliter luenda tenebitur, astrictusq; erit, constitutiones publicas transactionesq; extendere, secundumq; Cscriptum earum frumenta, resq; arestatas confiscare, et Commissi poenam lapsas toties quoties Constitutiones Transactionesq; nemoratas à quopiam transgressas fuerint, detinere; In eos v. q Cerevisiam extrà tabernas suas divenderent, aliis poenis Constitutionib; et Transactionib; iisdem sancitis animadvertere; quarum alteram partem Fisco Mtis nrae, alteram loci Capitaneo, 3tiam v. Civitati ejusmodi frumenta arestanti sive res cedere volumus et decernimus, non obstantibus literis nris qbuscunq;, q juri communi, Constitutionib. Transactionibusq; Terrarum Prussiae contrariae eent. Harum testimonio literarum, qbus Sigillum nrum est appensum. Datum Warsaviae in Conventione grali Regni, feriâ 6tâ post festum Conceptionis B. Mariae Virg. ao Dni 1556, Regni v. nri 27.

Johannes Ociesky R.P.
Cancellarius sst.

Relatio Magnif. Johannis Ociesnio R.P.
Cancellar. Crac. Gralis, Sandicen, ac
obtinend. Capit. Succamerar. Cracovien.

Aliud Privilegium Minorum Civitatum datum à Sigismundo III. A°o 1593.

Sigismundus III. etc. Significamus, quod cum Minores Civitates Terrarum Nrar. Prussiæ apud Nos per Internuntios conquestæ essent, eis o modò contra Ser.orum Prædecessorum Nror. Ordinationes, Commissiones, Decreta, atq; ipsas Terrarum Nrar. Prussiæ Constitutiones, contraq; Illarum antiqua instituta, Victus quærendi rationes, à Capitaneis et Tenutariis bonorum Nror. Regnorũ Eripi, sed etiam eas earumq; Incolas, ab illis multis gravaminib; ita onerari, ut ad gravem Inopiam cum privati Cives et oppidani, tum etiam Cõmunitates ipsæ, q. ex privatis civibus constant, redigantur. Quare cum plurimum Nri et Reipubl. interest videamus, ut Subditi nri, circà jura privilegiaq; sua conserventur, utq; multæ et opulentæ Civitates et oppida reperiantur, q. in Pace huic Regno Ornamento, et ingruente aliquâ bellorum tempestate Præsidio ẽẽ possint, minus æquum existimam; si Civitates & Oppida plus justo à Capitaneis Nris graventur, Victusq; ratio conditioni eorum competens, illis Eripiatur. Quapp Civitatib; Minorib; Terrarum Nrar. Prussiæ Opem afferre volentes, ut hoc tempore felicis Regiminis Nri pristinis Immunitatibus uti possint, suarumq; facultatum Incrementa majora percipiant, eisdem de benignitate et Autoritate Nrâ Regiâ, immunitates et Prærogativas infrà scriptas nonnullas decretis nonnullor. Sermor. Antecessorum Nror., et Ordinationibus Ordinum Terrarum Prussiæ concessas, nonnullas etiam Constitutiones Terrarũ Prussiæ firmatas, pristino Usui reddendas, quasdam verò de novo attribuendas et largiendas ẽẽ existimavimus, prout reddim; attribuim; et largimur, hoc Nro rescripto perpetuis temporibus observandas.

Nimirum quandoqdem Braxatio Cerevisiæ et ejus Propinatio ab antiquissimis

quissimis temporibus Civitatum et Oppidorū peculiaris facultas fuerat, neq; cuipiam extrà Civitates et Oppida Cerevisiam braxare et propinare jus erat, ea quoq; subsequentibus seculis decretis Serm.or Antecessorū Nror. et Ordinationib. Ordinum Terrarum Prussiæ ita constituta ē, ut in bonis Regalib. ea potestas braxandi et propinandi Cerevisiam Capitaneis, Tenutariis, eorumq; Incolis, omninò excluderetur; Ideo inhærendo Decretis Serm.or Antecessorū Nror. et Ordinationi publicæ Terrarum Prussiæ, statuimus et ordinamus, ne deinceps Capitanei et Tenutarii bonorum nror. in Terris Prussiæ braxatione Cerevisiæ, exceptâ Necessitate pro illis et Curiis nostris, nec etiam propinatione, et per tabernas omnes, tam per se quàm per submissas personas, cujuscunq; conditionis, distributioni, Civitatib. et Oppidis victus rationem eripiant, sed ut tabernarum Usum, braxandiq; exercitium ad effectum propinationis perpetuis temporib. Civitatib. et Oppidis relinquant, nec vel interdictis quartis, vel hordei emendi obtrusione, aliisve modis aut Onerib. turbent, Nec tabernatores, et Villarum Regiarum incolæ, braxationem Cerevisiæ illam usurpent; Ideoq; braxatoria in Villis Nris Regiis constructa, in præjudicium Civitatum ab Officialib. aboleantur, vel in alium Usum transferantur, iis tamen exceptis, qui antiquitus juxtà publicam Terrarum Prussiæ Ordinationem eam braxandi propinandiq; potestatem Principum Privilegiis concessam habent; Porrò ea Privilegia, quæ fortè post prædictum tempus cuiquam concessa sunt, ea uti in præjudicium jurium Civitatum et Oppidorum emanata, irrita et nullius roboris eē volumus. | Similiter interdicimus Capitaneis et Tenutariis Nris Vini cremati per Tabernas Villarum nrar. braxationem et venditionem. Ne a. Cerevisia pro lubitu cujusq; vendatur, statuimus, ut Cerevisia in Civitatib. tm propinanda et bibenda juxtà antiquum morem ab Officio Civili æstimetur; Illam v. quæ in Villis Nris erit dividenda taxationi Consiliariorum

Braxatio et Propinatio Cerevisiæ.

2. Braxatio et venditio vini Cremati.

3. Æstimatio Cerevisiæ.

Consiliariorum Terrarum Prussiæ in Conventib. congregatorum relinquimus, juxta quam æstimationem et non majorem pretii vendatur. | Mercaturæ exercendæ facultas in Civitate et Oppidis libera sit Civibus, neq; Capitaneus per se et suos famulos, villarumq; incolas se ingerant, secundum Privilegium et Decretum D. Sigismundi Augusti Avunculi Nri. | Institas, cum id proprium sit ubiq; Civium, Capitanei in Civitatib. ad vendendos halecer, Sal, et alia quis mercimonia nullas struant. — 4. Mercatura. — 5. Institæ.

Mensuram in Molendinis non augeant Capitanei, sed pristinâ, consuetâ et de jure competente Mensurâ contenti sint. | Electio Magistratus Civilis penes Consules sit, juxta Juris Culmensis observantiã et Decreta Antecessorũ Nrorũ, in quorum Usu antiqitus fuerunt, Capitaneis sola Electorum Confirmatio relinquatur, quam illi non extrahant nec denegent. | In Jurisdictione Civili, oibusq; ad jura Civitatum spectantibus, nec non Processibus ordinariis, Capitanei, antequam ad Nos provocetur, Magistratus Civilis, quocunq; etiam prætextu ô turbent, nec salvos conductus aut exemtiones, tam à Judiciis, quam ab Oneribus Civilib. cuiquam præstant. In oib. etiam Negotiis in qb. Capitanei de Appellationibus cognoscunt, si sententiis Capitaneorum gravari se Cives sentiunt, Appellationib. ad Tribunal Nrum Regium interpositis, Capitanei sine Acerbitate deferant, nec Carcerib. Castrensib. aliquem Civium, cujuscunq; etiam Conditionis is fuerit, mancipent, sed adversus Cives et alios de jure forum in Civitate habentes, tam ex delicto, quam contractu coram Magistratu Civili jus requirant, atq; ibidem in Juridictione Civili, Jure delinquentes convinci, incarcerari, et puniri, sententiisq; Negotia quis terminari debent, appellatione ad Superiorem Judicem, secundum privilegia publica, salvâ permanente. Si v. Magistratus Civilis in decendio jure remissius aut negligentius egerint, non alibi qm in Judicio

6. Mensura in Molendinis.
7. Electio Magistrus Civilis.
8. Jurisdictio Civilis non turbanda.
9. Appellationi deferend. et absq; Carceribus Eius prosequend. partibus concedend. et permittend.
10. Magistrus Civilis post Curiam ad Judic. S. Rl. Majestis citand.

Judicio Nro Regio, ejus rei rationem reddere., ad id citari debent.
11. Administrao Justitiae super Villanos et Rusticos. Justitia conquerentib. Civibus de Villanis per Capitaneos sine ulla Procrasti-
natione juxta Juris Culmen. praescriptum administretur, et si id praestare recusent, in
nostro Judicio ad id vocati Causam dicant. | Criminalium Executionem
12. Executio Criminal. non impediend. Capitanei aliiq Officiales Nri, ad quos ea res spectat, non protrahant, nec impe-
diant; quod si judicio Civili cum Castrensi in ejusmodi rebus aliqua intercesse-
rit Controversia, Nobis ea decidenda remittatur, et quod à Nobis decretum
13. Labores Rustici fuerit, observetur. | Ad Labores rusticos, vulgò Szarwarki dictos,
secundum Jura Civilia, usu antiquissimo firmata, Cives non cogantur.
14. Ius Civitatis. Jus Civitatis nisi Natalium Literas, honestaeq et legitimae Conversationis
testimonia proferat, Nemini pateat. Capitanei v. jus Civitatis copiam con-
ferendi sibi non usurpent, neq quemquam Magistratui Civili obtrudant.
15. Mulctae pecuniariae. Mulctae pecuniariae non nisi à Judicio Civili decretae per Capitaneos exigantur.
16. Sportulae. Sportulas etiam Appellationum, Capitanei, si Sententiae eorum retractae fuerint,
17. Contributiones. Partibus Victricibus reddant. | Contributiones ab eisdem Civitatib. juxta
Decreta Antecess. Nror tam pro Nro et Reipubl. usu, quam etiam in Usum Civi-
tatum Necessarium laudatas, omnes ex aequo ferant, nec Cives in conferendo, nec
Coss. in exigendo per Capitaneos impediantur. |Emtiones et Venditiones frumentorum,
aliarumq rerum quarumcunq non nisi in foro publico Civitatum exerceantur.
Prohibeantq Capitanei ne in Villis publicis aut aliis quibuscunq locis ad jurisdi-
ctionem Castrensem spectantib. tale quid in praejudicium Civitatum fiat. Deprehensos
Scoti, Judaei. etiam externos et Circumforaneos, Scotos, Judaeos, similesq poenis in Consti-
tutionib. Prussiae, et Privilegiis Civitatum descriptis, coerceant. Foralia etiam
Foralia. juxta praescriptum Constitutionum nullo modo praetextuq exigant. Opificum

Contubernia

Contubernia ut in Civitatibus fiant frequentiora, et incrementa sumant, ex Villis Nris et fundo Castrensi Civitati contiguo Opifices tollantur, nec ibidem amplius locum habeant, præsertim Lanii, Pistores, Sutores, Sartores, Pelliones, et Victores, seu Doliatores, et id genus alii. Si quis v. Artificum in Fundo Castrensi Civitati contiguo exercere velit, à sui generis Artificib. contubernium impetrare, et eâ ratione Contubernii Legibus subjectus ee debet. Ab onere Podwodarum quemadmodum hactenus Civitates oes Prussiæ immunes fuerunt, ita imposterum perpetuis temporibus illas ab his immunes ee volumus. Novarum etiam Vestium Venditores contrà Minorum Civitatum Jura, et Decreta ab Antecessor. Nris lata in fundo Castrensi Capitanei non ferant. Cumque expositum Nobis eet, quasdam Civitates Minores adeò ee oppressas, ut nec possint nec audeant pro Injuriis in Judicio Nro contrà Capitaneos Actionem instituere; Idcircò statuimus, ut liceat imposterum Civitatibus prædictis conjunctim pro Injuriâ cujuslibet Civitatis contrà Capitaneos communi Noie in judicio Nro experiri; Promittimusque Verbo Nro pro Nobis et Serm̃is Successoribus Nris, quod circà easdem Immunitates, Prærogativas et Concessiones Nras prædictas Civitates nras Prussiæ Minores omnes et singulas conservabimus et manutenebimus, et successores nostri manutenebunt et conservabunt, neque eas à quopiam violari patientur. Quod si aliquis eis contravenire præsumserit, de eo Nos Justitiam competentem, ipso Juris Ordine administraturi sumus. Quod ad omnium et singulorum præsertim v. Capitaneorum nostrorum et Tenutariorum locorum quorumvis Prussiæ Notitiam deducimus, eisque mandamus, ut ipsos etiam in iisdem Prærogativis omnibus et singulis, quas præsentibus illis concedimus, et ipsi conservent, et ab aliis conservari curent, et contrà transgressores suprascriptorum sine ullâ tergiversatione

Contubernia Opificum.

Podwodæ.

Venditores Vestium.

tergiversatione executionem pro gratiâ Nrâ, et sub poenis in Negligentes Officiales in Legibus sancitis faciant. In cujus rei fidem etc. Datum Warsaviae 12. April. ao 1593. Regni Nri ao. 6.

Sigismundus Rex
sst. (L. S. Maj.) Paul Kosʒuczky.

Cautio Regia super Indigenatu, extraneo Laurentio Gembicky concesso Episcopatu Culmensi, ao 160.*

*1560. Sigismundus etc.

Universis et Singulis tenore praesentium significamus. Quod cum Rdo Laurentio Gębicky Secretario Nro Majori, ob singularia in Nos et Rempubl. merita Episcopatum Culmensem, tum et aliis nonnullis Castra et tenutas Civitatum et locorum quorumpiam in Prussiâ consistentium, pro gratiâ Nrâ Regiâ contulissemus, Statuum et Ordinum Terrarum Prussiae Senatores, Consiliarios, tum etiam tam Nobilitatis, qm Civitatum Internuntios, inter publica Regni Comitia Warsaviam ad Nos venisse, Nomineq. Omnium exposuisse, Collationes ejusmodi eo, quod non Indigenis Terrarum Illarum fuissent collatae, Jurib. Illis Provinciae adversari, proindeq. humillime supplicasse, ut privilegiorum et jurium suorum benignam rationem habere, tum et ea q illis adversarentur clementissime restaurare dignaremur. Verum cum Responsum à Nobis tulissent, omnia illa ñ eâ Mente, q privilegiis Illorum quicquam eo derogatum vellemus, sed quod Jurib. Terrarum Prussiae non adversari existimaremus, profecta fuisse, petierunt, ut saltem per Declarationem Nram eo Nomine Illis cautum eet. Eorum itaq. petitioni annuentes, psentium tenore declaramus, Collationes ejusmodi omnes, ut non in eum finem à Nobis factae sunt, quò Privilegia, jura aut Constitutiones Terr. Pruss. laederentur

laederentur, ita laesionem iis, qjudiciumve easdem adferre o posse, aut ea in-
firmare, multominus subsequentib. temporib. in exemplum sumi à quoq; debere.
Promittimusq; in posterum Nos Dignitates tam Ecclesiasticas, quam seculares,
Officia, castra, et tenutas Civitatum et locorum ibidem consistentium non
nisi veris et propriis Terrarum Prussiae Indigenis bene meritis secundum Privi-
legiorum, jurium et Constitutionum eorundem qscriptum daturos atq; colloca-
turos ee. In cujus rei fidem etc. Datum Warsaviae.

4

Denunciatio Regis Coronati Vladislai IV. Cracoviæ 14. Martii. Ao. Dni 1633

Vladislaus IV. D. Gr. R. Polon. M. D. Lithu. Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæq; : Nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumq; Hæreditariy Rex : Electus M. Dux Moscoviæ.

Oibus in Universum Regni Nri Ducibus, Principibus, Comitibus, Baronib, Spiritualibus ac Secularib, Archi-Episcopis, Episcopis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Dignitariis, Officialib. Judicibus, ac Eorum Vices gerentibus, tum Pro-Coss. Coss. et quibusvis aliis Regni Nri Magistratib, aut eorum loca tenentib, cæterisq; aliis cujuscunq; conditionis hominib, ad quorum notitiam hæ nræ pvenerint literæ, sincere et fideliter Nobis dilectis, gratiam Nram Regiam. Sincere et fideliter Nobis dilecti; Etsi optassemus plures adhuc Imperii Annos Sermo Divæ Memoriæ Dno Parenti Nro; Eo tamen ad coelestem Coronam evocato, ȏ debuimus, nec potuimus, primum quidem æternæ Regis Regum destinationi, refragari, deinde pronis in Nos studiis amplissimorum inclytæ hujus Reipubl. Ordinum deesse, qn delata Nobis summâ Concordiâ et publico applausu sceptra capessenda, et Divinæ Voluntati, Vociq; Populorum obsecundandam esse duceremus. Hinc postquàm in Regem liberis inclyti huj. Regni Suffragiis, more ac Instituto Majorum in Comitiis Electionis Warsaviæ m. Novemb. ai pxi elapsi ritè peractis, auspicato electi et renuntiati essemus, et pstito ibidem à Nobis in Ecclesiâ Collegiatâ S. Johannis Baptistæ solenni jurejurando, publicâ Electionis decretum ac diploma accepissemus: Reliquum Nobis erat, ut ad pximum Inaugurationis Nræ tempus Cracoviam Iter maturaremus; quod etsi in paucos dies Invaletudo Nra protraxit, Incolumes tn. DEO Duce Cracoviam 3. Mens. currentis pervenimus. Ubi persolutis

postridie

postridie, justis, solemni ritu, Ser^mis Parentibus N^ris, pro Die Dominico, qui erat sexta Februarii in Basilica S. Stanislai Arcis Cracovien. praemisso et praestito prius ante Altare Majus in Manibus R^diss. D^ni Johannis Wężyk, Archi-Episcopi Generalis, Primatis, Primiq; Principis Regni, ex concepta formula de servandis et manutenendis juribus, Privilegiis, Libertatibus Ecclesiasticis et Secularib. Privatis et Publicis Regni et M. D. Lithu. juramento, sacro Oleo uncti, et Regio Diademate quo Reges Poloniae ab antiquissimo tempore coronari solent, ritu Catholico Romano, adstante et inspectante Senatu Terrarumq; nuntiis, ac plurimis dignitariis Officialibus et Incolis Regni et M. D. Lithu. Exterorumq; Principum Legatis, ab eodem R^mo Archi-Episcopo Regni insigniti et coronati sumus. Qua quidem Coronatione et Inauguratione N^ra, rite ac legitime facta, jam quod Nobis, ac Reipubl. Universoq; Orbi Christiano faustum ac salutare sit, DEo auspice, gubernacula Regni capessivimus, et Nos Regimini Populorum divinitus tradito accinximus, recepto jam a praesentib. DD. Senatoribus, aliisq; Dignitariis et Officialib. Regni et M. D. Lithuan. tum et Civitate Cracovien. compluribusq; aliis Fidelitatis juramento. Quod ad Notitiam omnium et singulorum deducendo Sinc. et Fid. V^ras, quorum interest, hortamur, illisq; mandamus, ut hanc Inaugurationem N^ram, Libertatumq; ac Jurium factam a Nobis Confirmationem, publice in Civitatib. Oppidis, Parochiis et Villis, diebus forensib. aut solennioribus, per Praecones, Literarumq; harum in locis publicis affixionem, denunciari ac publicari, et in Acta publica referri curent et faciant. Quod a. reliquum est, Sinc. et Fid. V^rae intermissa Interregni tempore Officia ac Munera sua praestito prius quamprimum Juramento, resumant. Judicia tam terrestria quam Castrensia, Capitanealia causarum tam judicialium quam Officiorum, Tribunalis itidem Regni Ordinaria, ac etiam Civilia et alia quaelibet authoritate et sub Nomine N^ro ac titulo exerceant,

exerceant, oiaq; ea, q vel Legum pscripto vel de more et consuetudine ad Illarum Officia pertinent, jam facere incipiant et exequantur, dentq; operam ne jus et justitia, q Regnorum summa præsidia sunt et firmamenta diutius intermissa jaceant, atq; negligantur, pro gratiâ Nra, officiorumq; suorum debito. Datum Cracoviæ in Comitiis felicis Coronationis Nræ. d. 14. M. Martii, aõ Dni 1633.

Thomas in Zamoscie Zamoysky
Vice-Cancellarius R. P.

Ad Mandatum S. R. Mtis proprium.

Literæ Juramenti Præstiti

Vladislaus IV. Dei grã, etc. ut s. Significamus psentibus literis nris quorum interest Universis et singulis, Nos in frequentiâ Magnâ boium in Ecclesiâ Cathedrali S. Stanislai in Arce Cracovien. die 6. Februar. Anni psentis, verbis conceptis, ad S.S. Dei Evangelia tale Juramentum, Ordinibus Regni et M. Duc. Lithuaniæ pstitimus.

Sequitur Juramenti formula, q eadem q in Electione.

De quo quidem Juramento Nro à Nobis pstito, ut oibus quorum interest, constaret, literas hasce Nras manu Nra subscripsimus, Sigillumq; Regni Nri iis appendi jussimus. Actum et datum Cracoviæ in Conventu Coronationis Nræ d. 7. m. Febru. aõ Dni 1633.

Vladislaus Rex. sst.

Confirmatio Gralis Iurium Vladislai IV. Ao 1633. 14 Martii in Comitiis Cracov.

In Nomine Dni. Amen. Nos Vladislaus IV. D. gr. R. Pol. M. D. Lithu. Russ. Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhiniae, Podlachiae, Livoniaeq, nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumq, Haereditarius Rex, Electus M. D. Moscoviae.

Significamus psentib. Literis nris, quorum interest Universis et singulis: Postquam Sceptra inclyti huius Regni divinâ favente Clementiâ, per liberam amplissimorum ipsius Ordinum Electionem, et solennem in Basilicâ Cracovien. ritu veteri Catholico per Rediss. Archi-Episcopum Gnesn. Regni Primatem, inaugurationem feliciter capessivimus, primum pcipuumq, duximus, propensis in Nos eorû studiis, quibus raro publici Consensus et Concordiae exemplo, in Regem electi et renunciati sumus grata Voluntatis affectu respondere, et debito ea affectu complere, q circa Actum tam Electionis quam Coronationis Nrae, solenni jurejurando, ex formulâ Veterum pactorum, juriumq spopondimus, inter q cum Jura, Libertatesq oes, tam publicas Regni quam privatas Incolarum ejus, Nos sancte illibateq servaturos, religiose jurassemus, ut ejus rei memoria perennare et ad seram posteritatem aeternis literarum monumentis transmitti possit, speciali insuper diplomate Nro id cavere volumus. Etsi n. sancte conscii Nobis sumus ejus Mentis ac Voluntatis, qua inclytae Reipubl. istius in qua nati, à qua beneficiis primum, deinde Regiâ Dignitate aucti ornatiq sumus commodis ac Ornamentis studemus, neq ullis Literarû monumentis tanta insit fides, quantam pectori Nro Regia Virtus, candorq et innatus in communem hanc patriam amor inscripsit; Tamen ne qd è Veteri ejus instituto laudabiliq, Sermor Antecessorû Nror. exemplo in Nobis desiderari videatur, et scripto id sanciamus, caveamusq quod re ipsâ sanctissime observare, tueri et manutenere volumus. Ea de caa nra sponte et aio deliberato, secutiq morem

morem et consvetudinem DD. Antecessorũ nrõr Poloniæ Regum et M. D. Lithuan. oĩa privilegia, Donationes, Inscriptiones, Advitalitates, Libertates, Prærogativas, ac Immunitates Regni Poloniæ et M. D. Lithuan, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Volhiniæ, Podlachiæ, Livoniæq; etc. ac aliarum Provinciarum iis annexarum, conjunctim aut separatim ipsis concessas Ecclesiasticas, et seculares, tam publicar. quam privatar. personarum, cujuscunq; status, conditionis atq; sexus existentium, Civitatumq; et locorum quorumcunq; per Antecessores Nros Reges Poloniæ, et M. D. Lithu. ac Terrarum iis conjunctarum, Reges, Principes, Duces, ac Dños tam in toto quam in parte expressim v. Casimirum Magnum, Ludovicum Lois nuncupatum: Vladislaum II. Jagellum dictũ, fratremq; ejus Vitoldum et Sigismundum Magnos Duces Lithuan. Vladislaum III. Casimirum III. Jagellonis Filios, Johannem Albertum, Alexandrum, Sigismundum I. Sigismundum II. Augustum, Henricum, Stephanum ac Sigismundum III. Dnum Parentem Nrum desideratissimum, Reges Poloniæ, et M. Duces Lithuan.; ac etiam pro Magistros Prussiæ, atq; Archi-Episcopos, Episcopos, Magistros, Præceptores antiquos Livoniæ, novissime v. post recuperatã Livoniã per Regem Stephanũ; nec non Duces, Principes ac Dños Terrarũ Russiæ et Masoviæ, juste et legitime concessas et emanatas, ac juri communi utriusq; gentis õ contrarias; Et item Jura, Leges, Statuta, Constitutiones, Judicia Tribunalis ultimæ Instantiæ, ac decreta, Libertates et Immunitates in Conventib. Regni Gñalib. quibuslibet, Ordinationesq; latas atq; sancitas, nominatim a. Libertates et Leges in Conventu Electionis Henrici Regis ac in Conventu Andreovien. Et Coronãõe Regis Stephani; Constitutionemq; de judiciis Tribunalis, in Conventu Warsovien. et Constitutiones in Coronationis Sermi D. memoriæ Parentis Nri laudatas, ac deniq; Leges ac Constitutiones in pñsenti Conventu Coronationis nrã sancitas, aut q̃ adhuc sancientur,

cientur, et Nobis exhibebuntur, ita tamen ut nec specialitas Gratitati, nec Generalitas specialitati deroget. Tum etiam Conditiones per Oratores N[ost]ros cum Ordinibus sancitas, in o[mni]bus earum Articulis, punctis, clausulis, conditionib[us], approbandas, roborandas, et confirmandas duximus, approbamusq[ue], roboramus, confirmamus, p[er] p[rae]sentes literas n[ost]ras: decernentes illas, et illa o[mn]ia, q[uae] superius commemorata sunt, p[er]petuae, indultae, et inviolabilis firmitatis robur obtinere debere. Recepimusq[ue] spondemus et Regio N[ost]ro Verbo pollicemur, illas in p[rae]dictis earum punctis, articulis, clausulis, conditionibus, firmiter, inconcusse, inviolabiliter tenere, observare, implere et exequi, ac o[mni]bus ac singulis ex iis satisfacere cum effectu et teneri, observari et exequi facere. Item pollicemur, recipimus et spondemus, quod o[mn]ia per hostes finitimos injuste à Regno M[agno]q[ue] D[ucatu] Lithuan[iae] et dominiis earundem quocunq[ue] modo occupata, vel bello, vel quovis alio modo distracta, ad proprietatem et Unionem ejusdem Regni Poloniae M[agni]q[ue] Ducatus Lithuan[iae] aggregabimus, neq[ue] fines Regni, et M. D. Lithuan[iae] minuemus, s[e]d pro viribus n[ost]ris p[ro]feremus et dilatabimus. Quod si aliq[ui]d contra Libertates, et Immunitates, Jura, Privilegia Praedicti Regni et M. D. Lithu[aniae] et exterarum Provinciaru[m] iis annexaru[m] fecerimus, non servantes (quod absit) aliq[ui]d illorum in toto vel in parte, Id totum irritum et inane nulliusq[ue] momenti fore decernimus et pronunciamus. Quod v[ero] super dictis literis, privilegia, Libertates Ecclesiasticas cum caeteris confirmavimus in juramentoq[ue] N[ost]ro Ecclesias Catholicas Romanas nominaverimus, id nihil o[mni]bus Ecclesiis Graecis et Privilegiis earundem obesse debet, imo easdem in suo robore conservamus, nec non et Articulo Juramenti, huic contrarium derogare volumus. Quod v[ero] pacem et tranquillitatem inter dissidentes de Religione tuebimus et manutenebimus quam inconcusse, firmiter et inviolabiliter, ac cum effectu Nos observaturos, promittimus ac spondemus: dantes insup[er] potestatem Cancellario et Vice-Cancellario Regni,

ut has

ut has Literas Confirmationis Gratis jurium, Privilegiorũ et Libertatum Regni et M.D. Lithu. ac Terrarũ iis annexarum authenticè sub Regni Sigillo Ordinibus, Terris ac Subditis nris, q eas regrent, non exspectato alio Mandato Nro, Uterq; vel alter eorum extradant; In cujus rei fidem Literas hasce manu nra subscripsimus, sigillumq; Regni iis appendi jussimus. Datum Cracoviæ in Comitiis felicis Coronationis Nostræ d. 14. M. Martii, Ao 1633.

Præsentib; Rmo, Sermo et Rmo Rdis, Illustribus, Magnif. Grosis ac Venerabilibus ac Nobilib. Johanne Wężyk Archi-Episc. Gnesn. Legato nato, Regni Poloniæ Primate ac Primo Principe. Johanne Alberto Principe Pol. et Sveciæ S.R.E. Cardinali, Diacono, Episcopo Cracovien. Duce Severiense, Fratre nro Charissº. Matthia Lubiensky, Wladislavien. Pomeran: Adamo Nowodworsky Posnan: Stanislao Lubiensky Ploczen: Hennico Firley Præmislien. administratore Abbatiæ Tynecen: Jacobo Zadzik Culmen. supremo Regni Cancellario: Boguslao Boxa Radoofsowsky Kijovien. nominato Luceorien. Abbate S. Crucis: Paulo Piasecky Kaminicen. Administratore Abbatiæ Claræ Tumbæ, Episcopis: Stanislao à Koniecpole Koniecpolsky, Castellano Cracovien. et Grali Exercituũ, Buscin: Barrēn. Kovelen: Johanne Comite in Beczyn Cracovien. Zarnovicen. Nicolao Firley Sandomir. Lublinen. et Casimir: Alberto Radziwil Duci in Olyka et Nieswież Castellano Trocen: Stanislao Radomicky Juniwladyslav. wschoven: Stanislao Lubomirsky Comite in Wisnicz, Terrarũ Russiæ, Sendomir. Scipusien. Rzipicen. Zatorien. Bialocerkwen. Dobczycen. Martino Kazanowsky Podoliæ, Humacen. Alexandro Petro Tarlo de Szczekarzowici Lublin: Raphaële à Lesno Leszczynsky Belzen. Hrubieszovien: Stanislao Warszycky Masoviæ: Philippo Wolucky Raven. Radomien. Inovloden. Alexandro Radziwil Duce in Olyka et Nieswież Brescian: Nicolao Kiska

Miscislavien.

Miscislavien. Wolkovien. Paulo Dzialinsky Pomeraniæ: Ioachimo Comite à Tarnow Venden. Casparo Denhoff Derpaten. Vielunen. Boleslavien: Laysen. Radomscen. Palatinis et Capitaneis. Nicolao Spitek Ligęza Sandomirien. Biecen. Robcoycen.: Christopho Korycinsky Woynicen: Gniewkovien: Maximiliano Przerębsky Siradien: Regni Referendario: Johanne Lowicky Juniwladislav. Wenceslao Zamoysky Leopolien: Zbigneo Sienjensky Lublinen. Matthia Lesniowsky Belzen. Gregorio Gisicky czernen. Valentino Plichta Racen. Christophoro à Tęczyn osolinsky Sądecen. Stobnicen. Adamo Grodzicky Medyrsecen. Samuele de Brzesie Lanckoronsky: Vislicen. Stephano Gębicky Rogosnen. Samuele Slapecky Radomien. Nicolao Porębsky Zavechosten. Abrahamo Gisuicki Sczermen. Martino Sujowsky Zarnovien. Sebastiano Wolincky Malogosten. Racen. etc. Et multis aliis etc. etc.

Universale Regium quod Donatarii Regii non immediatè sed per Fiscalem Bona caduca vindicare debeant Warsaviæ A^o 1642.

Vladislaus IV. D. gr. R. Pol. etc.

Universis et singulis Palatinatib. Terrestrib. Burggrabial. aliisq. Civilib. quibuscunq. in Terris Prussiæ Magistratib. nec non bonorum quorumvis ad Nos Fiscumq. nrum quovis modo devolutorum Donatariis Nris sincerè et fideliter Nobis dilectis gratiam Regiam nram. Sinc. et Fid. V. dilecti delata est ad Nos tum Magistratuum nonnullorum Civilium, quam privatorum Noie querela, quod Donationes si quas cuipiam à Nobis conferri contingat, à Donatariis Nris nullo Juris aut Justitiæ Ordine usurpentur, et contrà præscriptum Privilegiorum juriumq. loci cujusvis, quæ sarta tecta illis esse oportuit, vindicentur, ac ipsis Fisci Nri Jurib. non mediocre sæpè præjudicium inferatur, quod cum nro et jurium Fisci nri abusu ac privatorum non minori Incommodo fiat; Hortamur Sinc. et Fid. Vras iisdemq. seriò et severè injungimus, ita omninò habere volentes, ut inposterum omnes hujusmodi Donationes nræ, si partes inter se non transigant, ordinariâ Juris Viâ in subselliis propriis ab juratis Fisci Nri in Prussiâ Officialib. vindicentur, atq. ita tandem bona decreto adjudicata, detractis Onerib. Donatariis nris, vigore Privilegiorum nror. extradantur, secus Sincer. et Fid. Vræ non facturæ, pro gratia nrâ ac officiorum

ciorum suorum debito. Datum Warsaviae die XXXI. M. Martii, ao Dni 1642. Regni Nostr. Pol. et Suec. X. ao.

Vladislaus Rex.

L. S.
Canc. Major.

Andreas Bujalsky S. Reg.

Privilegium Casimiri K. Pol. Land und Städten in Preußen gegeben, daß sie wegen großer gemachten Schulden, Hülffgelde, Wahren u. Zölle mögen setzen u. auflegen, so zu Dantzig sollen gesamlet werden, de Ao 1456. festo Trium Regum Peterkau. etc.

Casimirus von Gottes gnaden König zu Polen, Großfürst in Littauen, in Reußen u. Preußen Herr u. Erbling etc. Thun kundt u. bekennen offentlich allen u. jeglichen, Edlen und Namhafftig, Wajewoden, Rittern, Knechten, Burgermeistern, Rathmannen, Schöppen u. Gemeinen unser Lande u. Städte Preußen, unsern lieben u. Getreuen, unsere Gnad und Gunst. Edle u. Namhaffte liebe besondern, angesehen u. gemercket die Mannigfaltigkeit der großen Unkosten u. schaden, mit unzähliger Volgung unsers Geldes u. Güttes, in diesen unsern wolfertigen Krieg, durch eure stäte u. unverrückte Getreuheit gethan, welche Kriege wir mit rathe, willen und Vollbort unser Räthe unsers Reichs, und dieser unserer Lande Preußen unseren lieben besondern, mit allen erbaren, renthen, Zinsern u. anfällen, derselben unser Lande Preußen erzgesetzt hatten, zu vollführen, In solchem getrauen und verhoffen dieselbe unser Kriege sich so gebreitet und vermehret, zu solange Zeit nicht sollden verzogen haben, so daß offenbahr ist, und vor Augen, Ihr solche unzähliche Geldes und Güttes und zu Ehren und Gedeyen mildiglich durch Euch dargeleget und gespindet, alleine durch sämtliche erbaren, Renten, Zinsern und Anfällen vorgerichtet, geringlichen und in kürtzen Zeiten nicht bezahlet mögen werden, umb willen daß diese unsere Lande Preußen, schwer u. groblichen verheeret verbrant seyn, und vernichtet. Hierumb haben Wir von Rathe willen u. Vollbort der obgedachten unserer Räthe unsers Reichs u. dieser unser Lande Preußen

Eich Al=

Euch Allen sämtlichen zugelassen, gegönt, u. verlaubet, etzliche geschoss, Hülffs-
gelde, Steüre od. Zolle, ober alle unser Lande Preüssen Vechgenent, uffzuse-
tzen und uffzülegen, welcherley die seyn mögen, nach ewren besten güttdüncken
dadurch Ihr so deste ehe, mit sampt uffhebüng u. gebrauchung d. obgenandten
Lande Preüssen ürbaren und anfallen, ewres ussgelegten Geldes und
Gütts, gantzlichen vergnüget möget werden u. bezahlet, u. volle macht
haben sollet, dieselben geschoss, Hülffsgelde, Steweren, und Zolle, die ihr eu-
res ussgelegten Geldes und Gütes den Soldenern u. Gästen, in etlicher
masse itzund damit bezahlet, und noch ussgeben soll werden, und dann
desselben Geldes vollkomlich bezahlet seydt, ohne alle unser, unser
Nachkomlingen, und unser Ammechte Herren infalle u. Verhinderung,
wieder abzülegen, und gäntzlichen zuverlassen. Warümbe wir allen
und jetzlichen Woywoden, Ritteren, Knechten, Bürgermeistern, Rathman-
nen, Schöppen, Bürgern und Einwohnern dieser unser Lande und Stete
Preüssen ernstlich gebiethen, und mit alle nicht anders wollen gehalt
haben, bey enthaltüng unser Gnade und Gunst, u. vermeidung unser Lande,
dass Ihr alle und ein ietzlicher von Euch besondern, solche geschosse, Hülffs-
gelde, Steüer u. Zolle, die in ewrer Macht unser Lande u. Stete Preüssen,
durch erkantnisse vor das beste in unser Stat Dantzig die zu tage von
unser beruffung versamlet, ufgesetzt, und ufgeleget werden, vollkommenlich
und gäntzlich Einand ussgeschlossen, halden, geben u. usslegen sollet. Zu Ge-
zeügnisse der wahrheit, haben wir unser Königlich Insigell anhängen
lassen diesen unserm brive, der gegeben und geschriben ist, uf der ge-
meinen Tagefahrt zu Peterkow gehalten am tage der H. drey Könige
in der

in der Jahrzahl unsers Herrn 1456. In Kegenwärtigkeit, des Allerehr=würdigsten, u. ehrwürdig in Gott Vätern, H. Johannis von Gottes gnaden, der h. Kirchen zu Gnesnow Ertzbischoffs u. Primat, Thomas von Strzempino der H. Schrifft bekenner u. Doctoris, erwählten u. bestätigten der Crackauischen, Andreas derselben gnaden der Posenauischen Kirchen Bischoffen, u. der Großmächtig u. Edlen Johannis von Czetzow Herren u. Hauptmannes, u. Johannis von Tantzen Wayewoden zu Cracow, Stanislai von Osterrog zu Calis, Derslai von Rytbwiany von Syris, Andreas Odrowansch von Sprowa in der Lemberg Wayewoden, Petri von Szampter Posenauischer, Johannis von Czerakow Gnesnischer, Wenze von Rogow Czyrischer, Creslay von Cmoszwanky Lublinischer Herren, Petri Schaffrannyecz von Pyeskowaskala Cracowischer, Johannis von Lanczecdow Lublinischer Unter Cämmerer, und viele andere Ehrwürdige unsers Reichs Rathgeber.

Rtao Venblis Lutkowe de Brzecze J.U.D. Archidiaconi Gnes. et R.P. Vice-Cancellarii.

NB. In dieß Privilegium ist eingelegt ein Zedel, mit einer alten Hand geschrieben dieses Lauts:

To weten dat disse breff nicht von noden is vorto bringen, sunder to verschwygen in einer geheyme, umb sake willen, durch den Rath erkant etc.

Confirmatio R. Casimiri omium Privilegiorum antiquorum et Novorum Terris Prussiae concessorum. Corczin anno 1477.

In Noie Dni Amen. Ne error oblivionis gestis sub tempore versantibus inposterum pariat detrimenta, alta Regum et Principum Consilia decreverunt ea literarum apicibus et testium et annotatione perennare. Proinde Nos Casimirus D. Gr. R. Pol. nec non Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae, M. D. Lithu. Russiae, Prussiae, nec non Culmens. Elbingen. et Pomeraniae Dux et Haeres. Ad perpetuam rei memoriam significamus tenore praesentium qb. expedit Universis praesentibus et futuris harum Notitiam habituris; Quemadmodum Barones, Nobiles ac Civitates Terrarum nrar. Prussiae, subditi nri fideles dilecti, missis inpraesentiarum ad Nos Oratoribus et Nunciis suis, pleno mandato suffultis Nrae Mti humiliter supplicarunt, quatenus habito respectu ad eorum fidei sinceram et indubiam puritatem, fidelitatisq. constantiam, quam in prosecutione Negotiorum Nror. Terrarum ipsarum Nrar. Prussiae, Nobis et Regno Nro annis superiorib. indefessa et perseverante constantia exhibuerunt et exhibent de praesenti, suis nedum bonis haereditariis verum etiam Personis et sangvini proprio non parcentes, quae plerumq. cum gladio hostili, tum captivitati et oibus periculis pro fidelitate et constantia sua strenue nri ac Regni contemplatione exponebant, eorum privilegia ac Libertates, nova et antiqua ratificare, approbare, innovare, et confirmare, de innata nobis benignitate gratiose dignaremur, quae post Terrarum nrar. Prussiae susceptionem et super bonorum donatione illis ab exordio, quomodolibet contulimus et confirmavimus. Nos vero Casimirus Rex praefatus, eorum petitionibus tanquam justis et rationi consonis benigniter annuentes, Praelibatos

Subditos

Subditos nros, Nobiles Terrigenas et Civitat. Prussiæ ad futura servitia ferventiores reddere, nec non ad ampliorem ppetuamq fidem obligare volentes, Prænominata Privilegia, nova et antiqua rationabiliter et legitimè emanata ac statuta, municipalia, spiritualia, et secularia, in omnib suis punctis et capitulis, articulis, clausulis, et conditionib universis in plurib literis eorum contentis & expressis, et quemadmodum in psentib de verbo ad verbum inserta forent et expressa, psentis scripti patrocinio et in Verbo Nro Regio, non infrigere nec violare, imò verius firmiter inviolabiliter et inconcussè tenere et observare pmittimus et pollicemur perpetuis temporib et in ævum, atq ad servandum tenendumq Nos, Hæredes ac Successores nros Reges Poloniæ obligamus. Et insuper pdicta jura, Privilegia et Munimenta statutaq Municipalia, ex Nra certa scientiâ, ob respectum Servitiorum ac Fidelitatis pfatorum subditorum nror et generaliter oium incolarum Terrarū Nrar Prussiæ, innovamus, ratificamus, roboramus et tenore psentium confirmamus et gratificamus, decernentes ea robur firmitatis perpetuæ obtinere. Juribus tamen Nris Regalibus in oib semper salvis. Harum, qbus sigillum Nrum psentibus est subappensum testimonio literarum. Actum et datum in Novâ Civitate Corcz Sabbatho pxo ante festum S. Johannis Baptistæ Aõ 1477. Præsentibus Rdo in Christo Patre, Dno Johanne Episcopo Cracovien. nec non Magnificis, Strenuis Grosis Johanne de Ritbviani Cracovien. Dobeslao de Wissnicze Lublinen. Spitskove de Jaroslav Russiæ Grati, Stanislao Wantropka de Strzelice Bilzen. Palatinis. Dobeslao de Curoswanki Castellano Rospyerien. Zrzepigen. et Brzesnicen.

nicen. Dominico de Casanow Radonnen. Capitaneis, Sbignio de Tanczin Dapifero Sandomirien. et Gladifero Cracovien. et aliis compluribus Dignitariis et Curien. nris. Datum p manus venerabil. Stanislai de Curozwanky R. nri Vice-Cancellarii sinceri Nobis dilecti.

Stanislaus Vice Cancella.

Relat. ejusdem Venerab. Stanislai de Curozwanky R. P. Vice-Cancellarii.

Ex pactis inter Regem Polon. et Duces Pomeran. ac Megapolen. Ao 1525. de Colonis profugis intra quinquennium repetendis.

Et quia pro Colonis profugis inter subditos utriusque Dominii differentia et Controversia solet plerumque suboriri, constitutum est, ut ab hoc Confoederationis tempore, quicunque profugus fuerit, infra quinque annos à suo Domino jure repetitus, eidem repetenti in quantum jus sibi ad ipsum competierit, sine omni renitentia, restituatur, sed lapso quinquennio à tempore scientiae computando, quam scientiam suam repetens suo corporali Juramento probare debebit, possessor hujusmodi profugi praescriptione quinquennali repellet, ab actione repetentem, nisi repetens juramento suo probaverit, se non permisisse à tempore scientiae suae transire praescriptionem quinque Annorum &c.

De Juramento ejusque Forma Terrarum Prussiae Consiliariorum. Item Capitaneorum et Tenutariorum; Ut et Burggrabii Gedan.

V. Statuta Prilusii fol. 753. et seqq.

Quilibet Episcopus Varmiensis pro tempore existens à die receptionis suae ad Ecclesiam per Literas Apostolicas, tenebitur jurare Regi Pol. pro tempore existenti in manibus vel Regiae Maj. dummodo in Terris Prussiae est, vel alicujus Episcopi et non alterius à Rege ad id deputati in Castro Marienburg, in Ecclesia Majori ad Altare summum sub praesentia Palatini Marieburg. et Capitanei, ac etiam Magistrorum Civium de Thorun., Elbing et Gedano praesentium.

Statuta Prilus. fol. 755. Ubi et formula Juramenti.

Ducem Prussiæ ad Electionem Regis Pol. non pertinere: Ab eo ad S. R. M. appellari: Regem Pol. in Terris Ducalis Prussiæ salvos Conductus concedere. Responsum Sigism. Augusti ao 1543.

Statuta Prilusii fol. 754.

Jus possidendi Bona Regalia Civibus Majorum Civitatum Prussiæ competere, Legg. et aliis rationib. probatur.

1. Sub regimine Cruciigerorū Cives promiscuè cum Nobilib. Bona Domus Teutonicæ (q hoc rerum et Regiminis statu Regalia dicantur) possidendi Libertatem habuerunt, prout ex Privilegio fundamentali Terr. Prussiæ, quod Culmense dicitur, manifestum est.

2. Circa Incorporationem Civitates Prussiæ cum Nobilitate sibi jura dia salva fore pactæ sunt, uti patet ex reciprocâ sponsione, ut p Privilegium Incorporationis à D. Casimiro Rege expressum confirmationem oium jurium ac Libertatū obtinuerunt. Et dissertis Verbis una cum Nobilitate Cives hoc jus possidendi Bona Regalia cum prærogativa Indigenatus stabiliri fecerunt, quod ex allegato Incorporationis Privilegio patet.

3. His accedit Usus et Consuetudo optima Legum interpres. Nam tam antè quam post Incorporationem plurimi Civitatenses Præfecturas et Bona Regalia possederunt, id quod infinitis exemplis probari posset. Prout in Prussiâ quoq Ducali Vigore antiquissimi Juris et Consvetudinis etiamnum observatur, et Præfecturæ à Civibus possidentur.

4. Præterea Terrestrium Bonorum possessio jure antiquissimo p subsequentes Constitutiones Terrarum Prussiæ inprimis Sigism. I. de Ao 1538 et Ao 1563. stabilito Civibus prussiæ competens, evincit, eos nec à Regalibus Bonis excludi posse, cum majorem Considerationem habeat possessio bonorum hæreditariorum, quam advitalis.

5. Neq. mirum videri debet, Civitatib. Prussiæ majoribus hoc jus competere cum eminentioib. gaudeant prærogativis idq pp insignia merita. In Senatu n. Terrarū Prussiæ locum habent, et inter Consiliarios censentur. In Judiciis Terrest.

Civita=

Civitatenses inter Scabinos Terr. referuntur, Brachii Regalis munus obeunt, Sigilli Terrarum Prussiae publici Conservatio ipsis competit, nec non Cancellariae Usus, et Archivorum custodia, et multa alia

Ex quibus Civibus jus hoc Civitatib. competens per Decretum Regium ao 1636. latum, in Vigore suo conservatum est.

Civitatib. Prussiæ Jus possidendi Bona Terrestria competere seqq. et aliis rationibus probatur.

1. Cives sub regimine Cruciferorũ libertatem tam Bona Domus Teuton. q̃m et allodialia sive terrestria promiscuè cum Nobilib. facultatem possidendi habuerunt, prout ex Privilegio Terrarum Prussiæ fundamentali, quod Jus Culmen. vocant, manifestum est, ut ex oibus rerum Prutenicarũ Scriptorib. liquidò constat.

2. Hoc jure, uti oibus aliis salvis, Civitates Prussiæ unà cum Nobilitate ad Regnũ Poloniæ accesserunt, eaq, sibi salva fore stipulatæ sunt in reciprocâ sponsione (pag. 29.) Prout D. Casimirus Rex quoq; in Privilegio Incorporationis oia Jura, Privilegia, Libertates et Immunitates Ordinis civilis confirmavit et stabilivit, §. Promittentes, etc.

3. Accedunt his expressæ constitutiones Terrar. Pruss. Sigismundi I. de Aõ 1538. Vigore cujus Civitas bona Terrestria et Nobilibus bona Civilia emere permissum est. Et hæ Constitutiones cum Consilio et Consensu oium Ordinum et Statuum Prussiæ editæ fuerunt, quarum Originale in Archivis Terrarum Prussiæ asservatur, et Cæterea in Metricam Regni ingrossatæ sunt eodem Aõ 1538.

4. Repetita est eadem Constitutio Aõ 1563 ✝ D. Sigism. Aug. q per Constitutiones eodem Anno ad instantiã Nobilitatis promulgatas, rusticanæ duntaxat conditionis hoies à possessione Bonorũ terrestrium exclusit, q Constitutiones itidem in Metricâ Regni extant.

5. Ad exemplum quoq; Terr. Prussiæ, D. Stephanus Rex in Livoniâ similem Constitutionem expressis et iisdem formalib. verbis Aõ 1582. p̃mulgavit. Unde manifestum est, Constitutiones quas Nobilitas venditat de Aõ 1526. ex Actis Radzen. nõ ẽe genuinas, sed obreptitiè in Tergum Civitatum, sine consilio et consensu earum, quod fieri non potuit, obtentas, prout nec Originale extat, neq; in Metricâ

Regni

Regni ingrossatæ sunt. Ast in re extitissent, uti inique et in lsp judicium Civitatum obreptitiè obtentæ, per posteriores Aᵒ 1538 omnium Ordinum consensu promulgatas, sublatæ sunt.

6. Constitutio quoq Regni Aᵒ 1601 sub titulo: Cudzoziemscy Dobr ziemskich kupować nie mają. et Aᵒ 1611. sub titulo: Miasta aby Dobr ziemskich nie kupowali, eandem Constitutionem suprà allegatam, et jura Civitatum Pruss. approbant.

7. In cujus juris Usu continuè tam sub Cruciferis, quam post Incorporationem Cives utriusq semper fuerunt, et etiamnum sunt, prout infinitis exemplis ex Recessibus Terr. Castren. et Civilibus probari potest.

Constitutiones Terrarum Prussiæ in Comitiis Regni gralibus Petricoviæ editæ atq; Authoritate Regiâ ad Commodum Publicũ Nobilitatis Prussiæ confirmatæ. Aõ 1563.

Sigismund, August, DEi gr. R. Pol. etc. Dñus & Hæres.

Significamus tenore psentium qbus expedit Universis et singulis psentibus et futuris, quod ad expeditam Judiciorum in Terris Prussiæ rationem, Subditis Nris eiusdem Terræ Prussiæ fecimus, qdem potestatem Jus comune Culmense compilandi, seu in rectam aliquam formam atq; Ordinem redigendi. Posteaquam vero expositum Nobis fuisset Culmense Jus magis Civitatibus, Oppidis, quam Nobilium Conditioni et Bonis ipsorum psperaisse, supplicatumq; ab eodem ipso Ordine militari humiliter, ut ultrà illud jus Culmense quo Terræ Prussiæ utuntur, Jus aliquod peculiare seu Privilegium More Civitatum & Oppidorum Terrarum Prussiæ ad singulare Ordinis Militaris et Terrestrium, atq; eorundem Bonorum possessionũ emolumentum et ornamentum conficere atq; conscribere pmitteremus. Nos haud æquum existimantes Militarem Ordinem aliis Ordinibus longè deterioris ee Conditionis damus et concedimus profato Ordini Militari facultatem s. potestatem, privilegium s. Jus peculiare (quod vulgò Willkühr vocatur) conficiendi atq; componendi, quo Ordo pfatus Militaris in Prussiâ ultrà dispositionem Juris Culmensis in Negotiis tractandis et cais decidendis judicialiter utatur, permittentes hoc ipsum Jus peculiare posteaquam confectum Nobisq; exhibitum fuerit, quatenus Nobis, Reipubl. atq; eidem Ordini expedire videbitur Autoritate Nrâ approbare atq; cfirmare; Sed quia

Nobilibus

Nobilibus quorum Agri Stagnis Nris Regiis adjacent, per Divum Parentem Nrum facultas concessa e, piscandi minorib. retibus in iisdem lacub. nris Regiis, statuimus, ne qs deinceps Capitaneorū seu Tenutariorū Nostrorū, eam ipsā libertatē piscandi vigore Constitutionis concessam, quocunq modo impediat, utive ea prohibeat. Siquis de possessione aliquem privatā Autoritate dejecerit, aut in possessione quocunq modo turbaverit, ap. Loci Palatinum Judicio summario s. simplici et plano convictus, possessionem tam mobilis quam immobilis rei restituat, actione de Dominio et proprietate ejusdem rei rejectā, in Judicium ordinarium. Porrò qa ausus e privatus, quod publice per Magistrum fieri debuit, æstimatione insup istius rei, si alienā invasit, vel ejusdem amissione, si suam puniatur. Dimidiū a. Æstimationis Fisco Nro cedat, aliud dimidium Palatino et Parti læsæ æquis portionib. applicetur. Res v. ejus propria, quam invasit, Fisci Juribus addicatur, relictā potestate Injuriam s. vim passo, eam ipsam rem si volet redimendi. Capitanei et Tenutarii Bonorum Nrorum Regalium Neminem de possessione bonorum Terrestriū vi dejiciant, sed si in Bonis cujusdā Terrestribus aliquid esse existimaverint, quod Juris Nri Regii ee videatur, per Præconem Possessorem admoneri faciant, ut is Judicium Commissoriale obtineat ad Controversiam dijudicandam. Quod si intrà Annum et diem facere neglexerit, tum demum possessione ex Officio Capitaneorum dejici poterit. Quod si Invasor vel Turbator possessionis alienæ, aut ipse aut ejus familia sciente eo adipiscendæ aut recuperandæ possessionis causâ Armis sumtis, cædem fecerit, capitali pœnā plectatur. Qui v. se suaq defendens in continenti in fundo à se legitimè possesso invitus cædem fecerit, à

pœnā

poenâ immunis sit quod publicae pacis Violatorem defensionis suae causa occi-
derit. Volumus autem ut in Judicio Possessionis prima Citatio seu Terminus ex
Citatione assignatus pro peremptorio habeatur, neque ulla, quantum ad accessoriam
controversiam attinet, admittatur dilatio aut appellatio, etiam à definitivâ sen=
tentiâ cum Judicium Proprietatis et Dominii afferre possit possessioni amissae Re=
media, relictâ tamen à sententiâ principalis Negotii vel vim illius obtinente salvâ
appellatione. Volumus etiam ut Vigore unius et ejusdem Commissionis causae
usque ad definitivam Sententiam perducantur, Praesertim post Citationem editam
aut Litem contestatam, neque ullae omninò frivolae exceptiones, sive contrà Ci=
tationem, sive tenorem Commissionis aut Appellationis nisi à definitivâ sententiâ,
vel interlocutoria Vim definitivae habente admittantur. Si quis autem aut
ante Sententiam definitivam appellaverit, aut Judicium Commissariorum temerè
detrectaverit in causa quidem uti contrà verè contumacem procedatur, ipse verò in
poena quadraginta Aureorum ungar. Fisco Nostro condemnetur. Terminus autem
ex Citatione Commissariorum ad 4tam hebdomadam edi debet. Caeterum post
latam sententiam definitivam, si quis à Commissariis seu delegatis Judicibus
ad Tribunal nostrum appellaverit, deponat 6. flor. per 30. grossos singulos
computatos, qui floreni, si causam vicerit, restituantur, sin minus Commissa=
riis Nostris applicentur. Similiter in Actione Finium regundorum
in ordinario Judicio inter se nullas dilationes, Contradictiones, Appellatio=
nes, praeterquam à definitivâ sententiâ, contumaciaeve rei conventi admitti de=
bent, aut Terminus compexendinari, nisi autem vera aegritudo, eaque non diuturna,

aut major

aut major in alio Judicio Actio, ô affectata tamen intercesserit, q̄ si legitimè probabuntur, prorogand⁹ est Termin⁹, sin minus ferenda Sententia definitiva. Caeterum q̄a in Terris N̄ris Prussiae Nobilium Bona Homines Conditionis rusticae possident contra Vim et tenorem Constitutionis Vigesimae à D̄no Parente N̄ro editae, quâ Civibus Bona Terrestria emere permissum ē, undè accidit ut pp Conditionis rusticanae inaequalitatem, de Dignitate Ordinis Militaris atq̄ defensionis et Militiae studio ô parum detrahatur, p̄senti nostrâ constitutione in perpetuum sancim⁹, ne ad ejusmodi Bona Terrestria emenda aut quocunq̄ juris titulo acquirenda deinceps Rustici admittantur. Sin bona Terrestria ad aliquem rusticanae conditionis, successionis titulo devolvantur, content⁹ sit bonorum pretio reponendo p̄ proximiorem Consanguineum ex Nobili genere procreatum aut in defectu ejusdem per Vicinum cum quo Venditor contrahere maluerit. Si quis ordinario Judicio omisso ad Tribunal nostrum aliquem evocaverit, exceptis causis, q̄ vel M̄tis N̄rae Regiae personam concernunt, vel propriè ad Officiū N̄rum pertinent; siquidem Magistratum evocaverit Ducentis aureis, sin privatum centum puniatur, in dimedio Fisco N̄ro, in altero dimidio Judicio ordinario parti laesae aequis portionib. cum eo quod interest applicandorum. Caeterū illud quod interest vel ipsi⁹ Judicis aestimatione vel Juramento Partis evocatae, penes quem Electionis jus esto liquidari seu designari debet. In his a. caūs q̄ ad Tribunal N̄rum pertinent Prima Citatio peremtoria ē debet, ita ut citat⁹ comparere et statim respondere teneatur, alioqn caā cadet, nisi de legali impedimento et Procuratorem legitimum

in continenti

in continenti legitimè docuerit. Quoniam v. qdam Capitaneorū Nostrorum Nobilium famulos colonosq. prohibent ad Molas Dobrzynenses Frumenta molendi caā liberè adducere; Hoc ne deinceps fiat inhibemus, mandantes Loci Palatinis ut talia audentes, qcunq. illi fuerint poenâ quadraginta Marcarū coërceant, cujus poenae dimidium Fisco Nro applicetur, reliquum v. Palatino et Parti laesae aequis portionib. cedat.

Quandoquidem in singulis ferè territoriis s. districtib. praeter Marieburgensem Judicia ordinaria certis et statis temporib. distincta sunt, praesenti Sanctione in perpetuum ordinamus et decernimus ut etiam in Marieburg. districtu ordinaria judicia bis in Anno exerceantur, semel qdem Verno tempore, postridiè S. Marci, iterum a. in Autumno feriâ 2dâ pxâ ante festum S. Lucae Evang.

Et qa querantur Terrarum Prussiae Ordines incursiones, vim, caedesq. impunè committi, eo quod Constitutio à D. Parente Nro edita, q incipit, Statuimus — neq. debitae executioni mandetur, neq. certa ratio et modus inveniatur, quo in Causis Sanguinis procedi debeat, Statuimus si quando Caedem patrari, vim aut incursionem, caeteraq. similia facinora admitti contigerit, ut Palatinus loci ad Accusatoris instantiam, aut si Accusator non inveniatur motu proprio, utpote cujus officio convenit pacatā et quietā facere regionem, caā cognita mandet, proxi Oppidi Judicio uti facinus admissum, vigore praefatae Constitutionis Statuimus, damnare Convictum facinoris atq. capitis supplicio afficere. Ne a. dum à Palatinis petitur Auxilium Reus aufugiat, permittimus privatā authoritate eum comprehendi, aut si privato ea potestas aut facultas defuerit, à Capi-

rit, à Capitaneo sui districtus vel vicinis Nobilib. petere Auxilium et captū intra biduum offerre Palatinò. Quod si neq; Capitaneus aut Nobilis ferre auxilium petenti noluerint, neq; Oppidanum Judiciū Ministeriū judicandi et damnandi facinoris p̄buerit, aut Dn̄s Oppidi seu Capitaneus, quo minus id fiat vetuerit, eoq; pacto Reus evaserit, debet loci Palatinus p merito cujusq; debitas ab eis poenas citrà ullius appellationis remedium exigere. At si patrator facinoris aufugerit, tum p veterem Terrarū Prussiæ consuetudine ad Judicium Oppidanum ter citetur, inter singulas citaões s. edicta duab. septimanis interjectis. Qui si ter citatus n̄ comparuerit, proscribatur, et ejus q̄dem q rem soli possidet, bona si à capitis poenâ p fugam se eripuerit, confiscentur, q a. rem sibi n̄ possidet, ubicunq; tandem repertus fuerit, capitali poenâ plectatur. Qui v. proscriptum receperint, celaverintve, aut ad fugam instruxerint, bona ipsius similiter confiscentur. Nemo mandatum habens grate transigere vel distrahere poterit, sine mandato speciali nisi Dn̄s tacitè vel expressè ratum posteà habuerit. Jam, quia fossæ, aut aquæductus q̄bus Agri seu Prata deducta Aquâ ubenores fructus reddunt, n̄ parum ad Rempubl. pertinent, cum Opes privatorum Opes Reipubl. sint, statuimus ut Vicinus pp Aquam ex fundo Vicini deducendā in fundo suo Aquæductus seu fossas ejusmodi facere teneatur; quod si admonitus facere noluerit aut aliter fecerit consultò quam fundorum postulat Necessitas, poterit Vicinus ppriâ impensâ aqductus facere necessarios in fundo ejus. Caeterum impensam hoc Nomine factam ubi in primo Citationis termino, quem peremtorium ee volumus, et sine appellationis remedio, coram loci Palatino legitimè fuerit probata, à

Vicino re-

Vicino negligente obtinebit. Palatinus a. ab eodem tantundem poenae Nomine exiget. Idem de Rivis et fluviis purgandis et muniendis volumus intelligi. Si v. Vicinus adeò pauper fuerit, et impensam facere in Aqueductus, aut jam factam impensam simul et semel reddere non potuerit, tum ex Decreto Palatini in certas annuas pensiones factam impensam restituere tenebitur, citra ullius poenae exactionem. Sumtum a. Vicinus de suo tum faciet quando Aqueductus adfert fructum etiam fundo ejus, alioquin is cui Aqueductus in alieno fundo factus soli bono est, is solus sumtum faciet. Nos itaque precib. Nuntiorum Terrestrium benignè annuentes, Articulos praeinsertos concedendo Illis duximus concedimusque praesentib. quatenus tamen reliqua Nobilitas id ratum habuerit; quib. in fidem et testimonium Sigillum nostrum est appressum. Datum Petricoviae in Conventione grali die 26. M. Martii anno Domini 1563. Regni Nostri 34.

Petrus Miskowsky Regni Pol. Vice-Canc.

Relatio Rdi Petri Miskowsky, Posnanien. Plocen. Lanicicien. Praepositi, Decani Cracov. et Regni Pol. Vice-Cancell.

Laudum, Minores Civitates à Consiliis Nobilium in Conventu non esse excludendas. Culmae. 12. Febr. Ao. 1621.

Nos Consiliarii Terrarum Prussiae in praesenti Conventu congregati, notum testatumque facimus, quorum id scire interest, Universis et Singulis. Quandoquidem in praesenti Conventu, inter Nobilitatis et Minorum Civitatum nuntios difficultates quaedam exortae sunt, dum Nobilitatis Internuntii Civitatum Minorum ablegatos à Deliberationibus suis excludere voluerunt, eo ipso a. ō. modo Consilia publica turbantur, quin et contra Jus Terrarum Prussiae et perpetuam longissimi temporis consuetudinem secundus Ordo dividitur imò ipsam Reipubl. formam everti periculum est, Malo huic maturâ deliberatione occurrendum esse duximus, Proindeque unanimi omnium consensu conclusum est, nulla inposterum ratione eo Nomine quicquam innovandum, sed Internuntios Civitatum Minorum, ad Consultationes Nobilitatis vigore juris et antiquissimae Consuetudinis admittendos, nulloque praetextu secludendos esse, eo etiam animadverso, quod seorsivis S. R. Mtis D. N. Cl. Literis ad Conventus vocantur. In cujus rei fidem Sigillum Terrarum Prussiae praesentibus est appressum. Datum Culmae in Conventu Grali Terrarum Prussiae Die 12. Mens. Febru. ao 1621. Praesentibus Illmo et Revmo Dno Joanne Kucborsky Epsco Culm. Illustribus & Magnificis etc.

Laudum, judicia esse celebranda, praesente uno saltem ex Consiliariis, una cum Internuntiis Majorum Civitatum. Culmae. 12. Feb. Ao. 1621.

Nos Consiliarii Terrarum Prussiae in praesenti Conventu congregati, Notum testatumque facimus, quibus id scire expedit, Universis et Singulis. Quod cum aliquoties Judicia ordinaria Dnorum Consiliariorum Terrarum Prussiae ex praescripto Juris Thorunii et Marieburgi celebrari solita per absentiam Dnor. Consiliariorum non sine gravi damno eorum, quorum Causae jam ab aliquot Annis in hisce Judiciis indecisae pendent, omissa, justitiaeque cursus retardatus esset: idcirco inposterum praecavere cupientes, jam antehac in Conventibus Terrarum Prussiae decrevimus praesentiumque Vigore statuimus, si vel unus saltem ex Dnis Consiliariis una cum Internuntiis Majorum Civitatum consuetis in locis et temporibus comparuerit, Judicia illa celebrari eorumque Decreta ejus Vigoris, ac si in omnium praesentia lata fuissent, esse debere, eoque Nomine ad Judicia autumnalia, pro Festo Michaëlis Torunii celebranda Magnif. et Generosum D. Matthiam Niemojewsky Castell. Culm. Capitan. Starogard. et Rogosn. etc. quod in se non invitus recipit praesens: ad Vernalia vero pro festo D. Stanislai, Marieburgi habenda, Magnif. et Generosum D. Melchiorem Weyher Castell. Elbing. Dirsowien. Tiegenhoff. etc. Capitaneum, Terrarum Prussiae Thesaurarium, et Oeconom. Marieburg. deputavimus. In Cujus rei fidem sigillum Terrarum Prussiae praesentib. est subappressum. Datum in Conventu Generali Terrarum Prussiae Culmae celebrato die 12. M. Febr. Ao 1621.

(L. S.)

1| Privilegium Culmense ab HERmanno de Salera Magistro Generali et Hermanno Balkone, ejusd. Ordinis in Prussia Praeceptore, ejus ao. 1233. datu, et ab Eberhardo de Sayne ao. 1251. renovatu.
Jur. Municipal. T. Pr. prod. 1.

2| Compos. Consil. de Rhalgedr. tit. 6. in corpor. de jure T. Pr.

3|

4.|

Ad Fati legem qui silet, ille sapit. Senec.

79

nb. Schütz. p. 95. Verbündnüs mit Polen, de ao. 1386.

1454. Montag nac Purific. Mariae d. 4. Febr. Aufsagung der Pflicht.

pt.
de ao. 1518. et 1519. conf. Schütz. p. 492.

ao. 1519. p. 494.
1520. 509. et 10.

1525. Palmabend. 8. April. 535.
1525. approb. p. pap. 538.

Thorunenses, Navigantes Gedanum ne impediant.

Quodq́ Torunenses non impediant, neq́ arestent, aut retineant navigantes: illis violentias ullas facere non praesumant; à quibus eos tueri pollicemur. Sic ut Gedanum quisq́ liberè atq́ securè fluitet, per Torunens minimè prohibitus aut prohibendus. (1496.) conf. Ioan. Herburtowii Statuta p. Lib. VII. sub Voc. Thorun. Tit. VII. f. 972.

Quaest. An Negotiatione imediata Nobilitas Polona in Urbe Dantiscanâ sibi asserere possit? Resp. Neg.

1.) Ex Privilegio Casimiriano de ao 1457. in quo haec verba; Und auf dass unsere Stadt Dantzig zu gesegter Herrlichkeit und Wohlfahrt komen möge, verleihen wir, geben, und zulassen, dass kein Nürnberger, etc. In cujus tam aperti Privilegii praejudiciu tolerabile ee non possit forensib. aut advenis Mercatorib. cum aliis Negotiantib., Citerquam cum Civib. Civitatis comercia sua habere, et negotiationem exercere.

2.) Ex Privilegio Casimiriano de ao 1455. in quo expresse disponitur, quod Civitas de quibuscunque bonis et mercimoniis et de oib. Negotiis atq. reb., toties quoties ipsis hoc ipsum ad comu et Civitatis suae Necessitate, Utilitate et Comodu videbitur expedire, constituere et destituere, prout melius videbitur expedire. Permansere a. in eo constantes, ne forensib. Negotiatio imediata permittatur. Ergo etiam in eo jure relinquendi.

3.) Quia jam tum temporib. Cruciferorum eo jure Cives Dantiscani fuere usi, quod merito adeo iis integrum reling. oportet, cum tota nempe Provincia et quivis Status, vel Civitas per se jurib. suis semper salvis Regno Poloniae accesserint, vigore reciprocae sponsionis.

4.) Facit Declaratio Sigismundi de ao 1545, qua expresse repetitur quod vigore Privilegiorum Civitati Dantiscanae datorum, Magistratui ejus de libero sit et ee manereq. debeant, externum admittere vel non admittere ad jus Civitatis, aut ad mercaturam exercendam, instar aliorum Civium in Civitate Gedanensi.

5.) Quia juris Civitatis id est propriu, ut nulli eo fruantur alii, nisi Cives: Quemadmodum et in universo mundo ita observari constat, ut qui Civitatis Civis non ~~fuit~~ est, neq. jure istius Civitatis fruatur.

85

~~1251. pag. 3.~~
~~Ao.1260. pag. 3.~~
~~1341 — 3.~~
1404. — 3.
1436. — 4
1436. — 4
1440. — 5
1441. — 5.
1454. — 6.
1454. — 6.
1454 — 7.
55. — 7. di Länder einleibeten der Lande Preussen jn der
56. — 14.
66. — 7. Crone Polen . [illegible]
76. — 7
76. — 8.
77. — 8. 54. ub. Joh. et Barnabas.
87. — 8.
94. — 8.
1505. — 9.
6
7
8
9
1510
11
12 — ii.
13
14
15 15
16
17
18 ..
19 — ii
15 20 ..
21 — ii.
22
23.
24
15 25. 12. 12. 12. 57.
26. 13. 13.
27
28

1529. 13.
30. 13.
31
32
33. 14.
34
15 35
36
37. 15. 15. 15.
38. 16. ub.
39
15 40
41.
42. 18.
43. 58.
44
15 45
46.
47. 18.
48. 19.
49. 19.
1550
51
52
53
54
1555
56. 25.
57
58
59
1560
61
62
63. 20. 69.
64
1565
66
67
68. 24.
69
1570.
71
72.

1573
74.
1575
76
77
78
79
1580
81
82
83
84
1585
86
87
88
89
1590
91
92
93. 27.
94
1595
96
97
98
99
1600
01
02
03
4
1605 32.
6
7
8
9
1610
11
12
13
14
1615
16
17
18
19
1620

1621. 77. 78.
22
23
24
1625
26
27
28
1629
1630
31
32
33. 37. 39. 40.
34
1635
36
36
37
38
39
1640
41
42. 45.
43
44
1645
46
47
48
49
1650
51
52
53
54
1655
56
57
58
59
1660
61
62
63
64
1665
66
67
68
69
1670.

Ao. 1260.
m. Maji.

Drt. F.

Compositio
inter
Hartmannum de Gruenbach Magistrum Provincialem Prussiae
et
Episcopum Culmensem ejusq. Capitulum.

In Nomine Dñi amen. Nos frater dictus de Gruenbach Hospitalis S. Mariae Hierosolymitanae Magister Prussiae notum facimus universis, quod cum frater Henricus dictus de Wyda quondam Magister Prussiae cum fratrum nrorum consilio et assensu, Dño Boleslao bonae memoriae, quondam duci Masoviae de tertiâ parte Lubaviae cessisset, ut ipse et sui haeredes eam possiderent perpetuo pleno jure, et ad eundem modum Fr. Poppo tunc Magister Prussiae Dño Casimiro duci Cujaviae, authoritate summi

Observa: Magistri et de fratrum nrorum consensu medietatem tertiae partis contulisset, idem jam dictus dux, fratre suo, Dño Boleslao mortuo, jure successionis dictam tertiam partem Terrae Lubaviae, collatam eidem Dño Boleslao, cum suâ medietate tertiae partis possedisset, quas postmodum tempore procedente Venerabilis Pater noster Episcopus Culmensis ab ipso emit, nobis contradicentibus et invitis, ex qua emptione nobis reputavimus esse non modicam injuriam irrogatam, licet ipsi Dño Episcopo contrarium videretur. Hac itaq. dissensio aliqualis de consensu partium totaliter est sopita: quod Nos de fratrum nrorum consilio emptionem praedictam ratificavimus et ratam habemus, renunciantes omni exceptioni quam contrà eam poteramus opponere, dictus verò Dñus Episcopus pro decimis, quas in praedictis emptis partibus secundùm papalia indulta habere dignoscitur, cum consensu sui Capituli nobis cessit, cum decimis et omni jurisdictione et jure de tanta portione praedictae terrae, ut quicquid est inter fluvium, qui Vela vocatur ad Dravantiam sursum usq. ad vadum latum et lapidosum praedictae Velae, ascendendo per lacus, per quos ipsa Vela descendit, et à fine superioris laci directè usq. ad vallem juxtà fluvium et eam, ubi de nocte convenerunt mensurantes, praedictus episcopus et frater noster ac idem praedictae mensurae finalem terminum posuerunt, parti nostrae adjiciatur, quod terminatur in via antiqua quae directè ducit à foro Lubaviae ad Dravantiam et idem à foro per partem ejusdem viae et per semitam usq. ad finem laci, qui Mortvini appellatur

pellatur, et ab illo transitu, qui antiquitus ibi fuit, sicut ad fluvium Nyda directius poterat mensurari, quemadmodum ibi prima divisio facta fuit, hoc adjecto, quod ipse de suâ parte, quæ in eodem latere nostram tangit, nobis dabit 12. funes in latitudine ac tantâ longitudine sicut est a drevantia ad superius ante dictum Vadum Vela latum et lapidosum. Ad robur autem perpetuæ firmitatis Venerabilis Patris nostri episcopi Culmensis et sui Capituli sigillis ac nostro ac fratris Henrici dicti de Bela Ordinis prædicatorum ac Fr. Gotfridi sacerdotis Ordinis nostri, Mediatorum hujus Compositionis præsentes literas fecimus corroborari. dat. in Nessaw, octavo idus Maji. Ao. domini M.CC.LX.

Ex Libro Privilegiorum Ecclesiæ Cathedralis Culmensis legitime extraditum.
Matth. Bystran, ad Mandatum Vnblis Capituli Culmen. subscripsit.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

DIGITAL – CENTER

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.